

πολιτικά, οικονομικά, ερωτικά, γηπεδικά, σκάνδα
ξεσκάνε, σοκ και δέος...

ας έχετε πρήξει πια με τα σκάνδαλα. Ξεκινώ-
ντας από μια τηλεοπτική βλακεία και καταλήγοντας
σε ένα πάντα καλύτερο (για τα αφεντικά) μέλλον.

Ξεκινώντας από μια στημένη συζήτηση επάνω στο
που βρίσκονται κάθε φορά τα όρια και καταλήγο-
ντας σε μια κρατική "πολιτική του σοκ".

Από το κράτος που σχεδιάζει, τα media που
διεκπεραιώνουν, μέχρι και την πάντα προσηχη (μεχρι
στιγμής βέβαια) κοινωνία, τα σκάνδαλα δεν είναι τί-
ποτα παραπάνω από την τηλεοπτική μεταρρύθμιση
των ταξικών σχέσεων προς όφελος των αφεντικών.

ενώ όλοι φωνάζουν πανικόβλητοι:
μπάτσοι, αφεντικά, πολιτικά και πάνω απο όλα δημοσιογράφοι

το μόνο

ΣΚΑΝΔΑΛΟ

είναι οτι υπάρχουνε

ή ίσως και να είναι σκάνδαλο το οτι τους ανεχόμαστε

Εδώ ο κόσμος καίγεται και εμείς...

Ίσως να μας είναι απαραίτητος πριν ξεκινήσουμε να πούμε οτιδήποτε άλλο επάνω στο ζήτημα των σκανδάλων ένας ορισμός. Ίσως και να είναι απαραίτητο γιατί από την αρχή των συζητήσεών μας έμπαιναν όλο και πιο πολύ τέτοιου είδους ζητήματα, είναι σκάνδαλο η όξυνση της καθημερινότητας; Είναι σκάνδαλο κάτι που γίνεται πλατιά και μαζικά απλά και μόνο επειδή το βλέπει το μάτι των μήντια; Και αν δεν είναι αυτά τότε τι είναι;

Είναι σκάνδαλο ο τραπεζίτης Κοσκωτάς που αντί να διαχειρίζεται νόμιμα τα χρήματα της τράπεζάς του, τα τσεπώνει; Και αν ναι, τη διαφορά θα είχε για εμάς αν απλώς συνέχιζε να παίρνει το μερίδιό του από τη νόμιμη ληστεία των τραπεζών;

Είναι σκάνδαλο το ξεφούσκωμα του χρηματιστηρίου; Τη στιγμή που όλοι (μικροί και μεγάλοι) ήξεραν και βιάζονταν να χεριάσουν το παραδάκι από την τσέπη του δίπλα πριν η φάση ξεφουσκώσει; Και γιατί να είναι αυτό κλοπή και να μην είναι κλοπή η ομαλότητα των κερδών του χρηματιστηρίου; Από τους τοίχους τα ξεκολλάνε τα λεφτά;

Είναι σκάνδαλο η απαγωγή των Πακιστανών από πράκτορες έλληνες και άγγλους; Και γιατί αυτό να προκαλεί τόση έκπληξη τη στιγμή που η ομαλότητα του πρακτορομπατσιλικιού είναι τρισευρύτερη και ολοφάνερη;

Και να ένας πρώτος, εύκολος, ορισμός: Σκάνδαλο είναι η υπερβολική υπέρβαση της αστικής νομιμότητας. Από την άλλη βέβαια, τα αφεντικά φτιάχνουν τους νόμους, τα αφεντικά και τους πατάνε.

Και όμως αυτό δεν αρκεί, και δεν αρκεί γιατί ένα γεγονός αν δε δειχτεί από τα κανάλια και από τις εφημερίδες σπάνια καταφέρνει να απασχολήσει άλλους πέρα από την οικογένεια, την παρέα, τη γειτονιά, τη δουλειά. Όσο μεγάλο και να γίνει ένα γεγονός, αν δεν παιχτεί από κανάλια, σπάνια απασχολεί κάποιους πέρα από τους άμεσα ενδιαφερόμενους (και τα κανάλια επίσης δεν ασχολούνται με τον κάθε τυχαίο, ε:).

Και να ένας δεύτερος ορισμός: Τα σκάνδαλα είναι μηντιακά γεγονότα, είναι η ανώτατη μορφή της διαμεσολαβημένης πολιτικής.

Και όμως και αυτό αφήνει πολλά κενά, γιατί; Γιατί σε ποιους ανήκουν τα κανάλια, οι εφημερίδες; Και γιατί τρελάθηκαν και βγάζουν μόνοι τα ματάκια τους; Όχι, δεν τρελάθηκαν γιατί προφανώς πίσω από όλα αυτά βρίσκονται συγκρούσεις, έριδες, ανακατατάξεις αλλά και σχεδιασμός και μεθοδικότητα. Ποιών; Του κράτους και των αφεντικών.

Έτσι λοιπόν καταλήγουμε: **Σκάνδαλο είναι η ακραία παράβαση της αστικής νομιμότητας (ή και ηθικής) από τα ίδια τα αφεντικά, η οποία διοχετεύεται, ξεσπά, ξετιλύγεται και αποσύρεται αποκλειστικά από/ μέσα στα μήντια.** Συν κρατική πολιτική και σχεδιασμοί των αφεντικών στο παρασκήνιο. Συν βέβαια και την αποδοχή του φιλοθέαμον κοινού στο προσκήνιο. Δεν ξέρουμε αν τα παραπάνω είναι αρκετά, πιθανώς όχι, αλλά εμείς αυτά συζητήσαμε. Αν όμως έχουν έτσι τα πράγματα, και εμείς γιατί να ασχοληθούμε; Γιατί να ασχοληθεί κάποιος με την καταγγελία της παράβασης της νομιμότητας τη στιγμή που αυτό αυτομάτως σημαίνει αποδοχή και στήριξη της νομιμότητας αυτής; Και γιατί να ασχοληθεί κάποιος με την ψεύτικη βλακεία του κόσμου της μεσολάβησης;

Ανήκουμε σε μια παράδοση του αντιεξουσιαστικού χώρου που γύρισε την πλάτη στα ζητήματα της λεγόμενης "κεντρικής πολιτικής σκηνής" ως άστοχα, καταδικασμένα σε αποσπασματική και απροετοίμαστη δράση. Μια παράδοση που

γύρισε την πλάτη στην επικαιρότητα για να ασχοληθεί με την καθημερινότητα, στο πεδίο των συγκρούσεων των καθημερινών ταξικών σχέσεων. Και καλά κάναμε. Από την άλλη έχοντας μια τέτοια οπτική αντιμετωπίζαμε τα σκάνδαλα που ξεσπαγαν αγνοώντας τα επιδεικτικά, είτε γιατί τα βλέπαμε ως μηντιακές φούσκες, που φουσκώνουν και ξεφουσκώνουν, ανάξια αναφοράς, είτε γιατί βλέπαμε στην καταγγελία τους την υπεράσπιση της καπιταλιστικής ομαλότητας. Το ζήτημα ήταν και πάλι αλλού: στην καθημερινότητα των ταξικών σχέσεων.

Είναι όμως τέτοια η συχνότητα εμφάνισης των σκανδάλων, και η εμφάνιση και εξαφάνιση του καθενός πάντοτε αφήνει ένα λιθαράκι στο καπιταλιστικό κτίσμα, που η αδιαφορία είναι πολυτέλεια. Δεν αναθεωρούμε την αναγκαιότητα του χτυπήματος της καπιταλιστικής ομαλότητας, ούτε την στάση απέναντι στην κενή ρηχότητα της σκανδαλολογίας, αντίθετα έχοντας αυτό ως βάση αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με κάτι ελαφρώς διαφορετικό από το κάθε μεμονωμένο σκάνδαλο. Ασχοληθήκαμε με την κρατική/καπιταλιστική μεθοδολογία σκάνδαλο. Με τη θέση των σκανδάλων μέσα στον κόσμο των αφεντικών και της μεσολάβησης. Υποστηρίζουμε πως αυτό δεν είναι αναίρεση αλλά ένα βήμα παρά πέρα και μάλιστα προς την ίδια κατεύθυνση.

Παρακάτω εξετάζουμε κάποια σκάνδαλα που πιστεύουμε πως σημάδεψαν την πορεία της ελληνικής κοινωνίας από τη δεκαετία του '80 ως σήμερα. Το σκάνδαλο Κοσκωτά, το σκάνδαλο του χρηματιστηρίου και τα σκάνδαλα δημοσίας τάξης το 2006 (απαγωγές πακιστανών και υποκλοπές). Μέσα από αυτά βλέπουμε α) την κοινωνική κίνηση από τους μεταπολιτευτικούς ταξικούς αγώνες στην άνοδο ενός κοινωνικού φασισμού και β) τις υλικές και ιδεολογικές κινήσεις των αφεντικών προς αυτήν την κατεύθυνση.

Σε ένα δεύτερο μέρος εξάγουμε συμπεράσματα από τα παραπάνω όσον αφορά τον τρόπο λειτουργίας και τη θέση ενός σκανδάλου μέσα στον καπιταλισμό αλλά και μέσα στα **μμε, την κοινωνία, το κράτος και την αριστερά.**

Τα συμπεράσματα που βγάζουμε δεν είναι κάποια μεθοδολογία 10 πχ βημάτων που ακολουθούνται νομοτελειακά. Πολύ περισσότερο είναι κάποιοι γενικοί κανόνες και ομοιότητες, οι οποίοι εξάγονται από το πώς εμφανίζεται, παραμένει, ξεφουσκώνει αλλά και στοχεύει ένα σκάνδαλο. Κανόνες όμως που μοιάζουν να επαληθεύονται σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις.

Αν είναι να βγει μια γενική θέση από τα παρακάτω είναι πως: Τα σκάνδαλα δεν είναι ούτε αποπροσανατολισμός της κοινής γνώμης που πρέπει να αγνοήσουμε και να ασχοληθούμε με σημαντικότερα (τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό πχ), ούτε ρωγμές του καπιταλισμού που αν χτυπήσουμε θα καταρρεύσει. Απόψεις που στηρίζει η ελληνική αριστερά.

Τα σκάνδαλα για εμάς είναι μηντιακά γεγονότα, η έναρξη μιας στημένης συζήτησης από τα αφεντικά και το κράτος με προαποφασισμένο αποτέλεσμα. Είναι μια υλική/ιδεολογική πρακτική του δύο βήματα μπρος και ένα πίσω από την μεριά του κράτους. Είναι ακόμη και "δημοκρατική" εμπάφτιση των αποφάσεων του κρατικού μηχανισμού στον κόσμο του θεάματος.

Ταυτόχρονα τα σκάνδαλα ως μηντιακά γεγονότα έχουν και ένα δεύτερο χαρακτήρα, δείχνουν τις διαθέσεις της κοινωνίας αλλά και την τοποθέτηση της σε αυτό το διάλογο.

Το Βρώμικο '89

Κοσκωτάς, Τράπεζα Κρήτης, Κάθαρση, "Δίκη του Αιώνα".

Όλα αυτά που έγιναν πριν από περίπου 20 χρόνια μοιάζουν πολύ παλιά, αν όχι ήδη ξεχασμένα. Αυτό που έκανε εμάς να ασχοληθούμε μ'αυτά, να προσπαθήσουμε να τα μάθουμε και να τα θυμηθούμε είναι ότι πάνω στο σκάνδαλο Κοσκωτά και στα παρεπόμενά του χτίστηκε και εμπεδώθηκε μια νέα κοινωνική πραγματικότητα που ισχύει σε γενικές γραμμές και σήμερα. Αυτό θα το δούμε παρακάτω. Προηγουμένως, ας θυμηθούμε με συντομία τα γεγονότα εκείνης της περιόδου.

Ο Κοσκωτάς ήταν ένας τύπος που εμφανίστηκε από το πουθενά και μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα είχε στην κατοχή του μια ολόκληρη αυτοκρατορία: εκδοτικό συγκρότημα (Γραμμή) με πολλές εφημερίδες και περιοδικά (Βραδυνή, 24 ώρες κτλ.), την Τράπεζα Κρήτης, την Π.Α.Ε Ολυμπιακός κ.α., και γενικότερα είχε εμφανιστεί ως ιδιαίτερα ευνοούμενος της κυβέρνησης Παπανδρέου. Όταν λοιπόν αποκαλύφθηκε ότι είχε τσιμπήσει κάμποσα δις, δραχμές (για την ακρίβεια 32) από τα ταμεία της Τράπεζας Κρήτης έγινε ο σχετικός χαμός και ξέσπασε αυτό που συνηθίζεται να αποκαλείται σκάνδαλο. Μοιραία έπαιξε και η σύνδεση με την κυβέρνηση που θεωρήθηκε συνυπεύθυνη, παράλληλα και με τις αποκαλύψεις για λαδώματα υπουργών, για τεράστια ποσά που άλλαζαν χέρια μέσα σε κουτιά rampers, και για προσωπική εμπλοκή του ίδιου του πρωθυπουργού. Τότε προβλήθηκε το αίτημα για κάθαρση και μέσα σε περιβάλλον πολιτικής αστάθειας (τρεις συνεχόμενες εκλογικές αναμετρήσεις στο διάστημα Ιούνης 1989-Απρίλης 1990 για να μπορέσει να σχηματιστεί αυτοδύναμη κυβέρνηση) αποφασίστηκε από τη συγκυβέρνηση ΝΔ-ΣΥΝ η παραπομπή σε δίκη του Α.Παπανδρέου και αρκετών υπουργών του. Ακολούθησε ο σχηματισμός του "Ειδικού Δικαστηρίου" από δικαστές του Άρειου Πάγου και η "Δίκη του Αιώνα" που έληξε με την απαλλαγή του Παπανδρέου από τις κατηγορίες. Να σημειώσουμε ότι ο Παπανδρέου στις επόμενες εκλογές (Οκτώβρης 1993) εξελέγη παηγυρικά πρωθυπουργός. Η περίοδος αυτή έμεινε στην ιστορία ως "το βρώμικο '89".

Τρία είναι εκείνα τα σημεία που καταλήξαμε ότι θα έπρεπε να αναλύσουμε προκειμένου να κατανοήσουμε τα γεγονότα εκείνης της περιόδου: η κοινωνική κίνηση με όλες τις μεταβολές που συντελούνται σ'αυτή, τα νέα-ιδιωτικά, ηλεκτρονικά-μμε και ο ρόλος που άρχισαν να παίζουν συνοδευόμενα από τα έντυπα μέσα, και τελευταίο οι σχεδιασμοί και οι στρατηγικές του κράτους και των αφεντικών.

Η ιδεολογία της "αρπαχτής" και το σκάνδαλο Κοσκωτά

Για την ελληνική κοινωνία η περίοδος τέλη '80 αρχές '90 αποτελεί την επισφράγιση της μετάβασης από τα χρόνια της μεταπολίτευσης στην ευδαιμονική δεκαετία του 1990. Οι μεγάλοι ταξικοί και κοινωνικοί αγώνες μετά τη χούντα απαντήθηκαν με τη μικροαστικοποίηση μεγάλης μερίδας της κοινωνίας και την εγκαθίδρυση του lifestyle ως ολοκαίνουριου ευαγγελίου και ρυθμιστή των κοινωνικών σχέσεων.

Η μετάβαση αυτή είχε τις ακόλουθες συνέπειες σε κοινωνικό επίπεδο: i) το έντονα πολιτικοποιημένο κλίμα αντικαταστάθηκε από μια απολιτική κατάσταση που η μόνη της ιδεολογία ήταν η αρπαχτή. Το μόνο που ενδιέφερε τη μικροαστική πλειοψηφία ήταν το εύκολο και γρήγορο κέρδος με οποιοδήποτε μέσο και κόστος. ii) Η πλειοψηφία αυτή σε γενικές γραμμές τα κατάφερε καλά βγάζοντας τα λεφτάκια της. Υπήρχε όμως ένα μικρό πρόβλημα: το "πατάω επί πτωμάτων" για να πλουτίσω όπως και η ίδια η έννοια του πλούτου δεν είχαν ακόμη εμπειρωθεί κοινωνικά ως θετικές αξίες. Οπότε, κάπως, έπρεπε να μονταριστεί η δουλειά. Ε, αυτό ανέλαβε να το κάνει το lifestyle που συνέβαλε στην πλήρη αποενοχοποίηση του πλούτου και παράλληλα στην προβολή του. Αυτός που τα 'χει τι να τα κάνει αν τα βλέπει μόνος του; Μετράει περισσότερο αν χάρη στο lifestyle μπορεί να κερδίζει περισσότερα στις κοινωνικές του σχέσεις.

iii) Οι δύο παραπάνω παράγοντες δημιούργησαν ένα επικίνδυνο για τους από κάτω μίγμα που δεν άργησε και πολύ να εκδηλώσει το μεγαλείο του. Έτσι, το μικροαστικό αυτό κοινωνικό υποκείμενο ήταν που υποδέχτηκε, εκμεταλλεύτηκε όσο δεν πάει, υποτίμησε και έδειξε το φασιστικό του πρόσωπο στους μετανάστες που ήρθαν στην Ελλάδα στις αρχές του '90 κυρίως από τις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ. Παράλληλα, το ίδιο αυτό υποκείμενο ήταν που ακόνιζε τα δόντια του όποτε παρουσιάζονταν ευκαιρίες επεκτατισμού για το ελληνικό κράτος (συλλαλητήρια για το "Μακεδονικό", γιουγκοσλαβικός εμφύλιος και οικονομική διείδυση της Ελλάδας στα Βαλκάνια).

Στην περίπτωση του σκανδάλου Κοσκωτά το κοινωνικό αυτό υποκείμενο είχε τη μόνη στάση που θα επέτρεπε στον εαυτό του να έχει. Δεν έκαψε την Αθήνα διαμαρτυρόμενο για "τους διεφθαρμένους πολιτικούς και το μεγαλοπατεώνα που έφαγαν τα λεφτά του ελληνικού λαού". Αναγνώριζε τον Κοσκωτά ως έναν από αυτούς απλά το πρόβλημα, συνοδευόμενο ίσως από έναν ενδόμυχο φθόνο, ήταν ότι το παράκανε. **Βέβαια, το ότι ο Κοσκωτάς το παράκανε και την πάτησε στη μεγάλη κλίμακα των 32 δις. δραχμών συνετέλεσε στην αποενοχοποίηση της ιδεολογίας της "αρπαχτής" στη μικροκλίμακα του κοινωνικού πεδίου.**

Τα μετὰ της νέας δημοσιογραφίας

Το σκάνδαλο Κοσκωτά ξέσπασε σε μια ιδιαίτερα ευνοϊκή συγκυρία για τα εγχώρια μέσα ενημέρωσης. Πηγαίνοντας πακέτο με την κοινωνική κίνηση είχαν αρχίσει να αποκηρύττουν το σοβαρό και στραμμένο στην πολιτική προφίλ τους και να στρέφονται στο lifestyle που κατέκλυσε όχι μόνο τα παραδοσιακά αλλά και τα νέα ιδιωτικά μμε (κανάλια, ραδιοσταθμοί) που τότε έκαναν την εμφάνισή τους.

Έτσι τα μμε ασχολήθηκαν με το σκάνδαλο σύμφωνα με το νέο τους στυλ. Δεν έπιασαν το θέμα κάνοντας κριτική σε επίπεδο πολιτικής ή ιδεολογίας. Δεν έλεγαν δηλαδή ότι το ΠΑΣΟΚ ως κόμμα πρέπει να διαλυθεί ή ότι οι πολιτικές του αρχές είναι σκατά, προφανώς γιατί δεν ενδιέφερε και κανέναν. Αντίθετα, έκαναν προσωπικές επιθέσεις στον Παπανδρέου και σε μια ομάδα συνεργατών του στο επίπεδο του ότι οι τύποι είναι σάπιοι, διεφθαρμένοι και πρέπει να πάρουν τον πούλο.

Και όταν έφτασε η μεγάλη μέρα της δίκης τα κανάλια ήταν εκεί (και πώς θα μπορούσαν να λείπουν άλλωστε;). Η ζωντανή κάλυψη της δίκης θεωρείται και είναι το πρώτο μεγάλο show της ιδιωτικής τηλεόρασης, το πρώτο στοίχημα που έβαλε με τον εαυτό της και το κέρδισε. Και έχουμε την εντύπωση ότι το κέρδισε όχι τόσο λόγω τηλεθέασης (που είναι κάτι εφήμερο και εξάλλου στη διάρκεια της δίκης σταδιακά μειωνόταν) αλλά πρώτα και κύρια ως υποθήκη για το μέλλον αναφορικά με το νέο ρόλο των μμε. Η φάση αυτή έδειξε ξεκάθαρα τα χαρακτηριστικά της νέας δημοσιογραφίας και τους άρρηκτους δεσμούς της με το lifestyle, αλλά και τη δημοσιογραφική "έρευνα" που δε σταματάει και δεν πρέπει να σταματά πουθενά προκειμένου να έρθει στο φως η αλήθεια και να πληρώσουν οι διεφθαρμένοι. Ουσιαστικά, η κάλυψη της δίκης από τα κανάλια ήταν μια δήλωση, υπόσχεση, απειλή (όπως το πάρει ο καθένας) ότι: "είμαστε αυτοί και θα λειτουργούμε έτσι, και σε όποιον αρέσει".

Όταν τα κοκκόρια μαλώνουν...

Λέγαμε παραπάνω για τα μμε της εποχής ότι έκραζαν στο σύνολο τους τον Παπανδρέου. Είναι εντυπωσιακό ότι ακόμα και εφημερίδες που παραδοσιακά στήριζαν και στηρίζουν ΠΑΣΟΚ ζητούσαν με πρωτοσέλιδα την κατατόμηση του ("Να πέσει ο φαύλος" *Εθνος* 18/6/1989 ημέρα εκλογών). Και γεννιέται φυσιολογικά η απορία: Τι σκατά γινόταν τότε και τους είχε πιάσει τρέμουρα όλους να ρίξουν τον Παπανδρέου;

Να δώσουμε σαφή και σίγουρη απάντηση δεν μπορούμε, μπορούμε όμως να κάνουμε κάποιες υποθέσεις που ελπίζουμε πως δεν απέχουν πολύ από την πραγματικότητα.

Υπόθεση πρώτη: Αν δεχτούμε ότι τα μμε αποτελούν έκφραση και των συμφερόντων των αφεντικών τους (που βέβαια δεν είναι τίποτα τυχαίοι) τότε καταλαβαίνουμε ότι εκείνη την περίοδο ο πολιτικός Παπανδρέου είχε χάσει την εμπιστοσύνη μεγάλης μερίδας του ελληνικού καπιταλισμού.

Υπόθεση δεύτερη: Θεωρούμε ότι το κράτος σε πολύ μεγάλο βαθμό αποτελεί διαμεσολαβητή της ταξικής πάλης ανάμεσα στην εργατική τάξη και το κεφάλαιο με σαφέστατη θέση υπέρ του δεύτερου. Ένα το κρατούμενο. Αν το δούμε αναποδα, όταν επιχειρείται απορρύθμιση του πολιτικού σκηνικού εκ μέρους των αφεντικών, όπως την περίοδο που εξετάζουμε, τότε μπορούμε να μιλάμε για πολιτική κρίση. Αν όμως μιλήσουμε για κρίση θα πρέπει να ψάξουμε και τις αιτίες της.

Υπόθεση τρίτη: Ο ελληνικός καπιταλισμός στη φάση για την οποία μιλάμε ήταν σε περίοδο αναδιάρθρωσης. Καινούρια πρόσωπα είχαν έρθει στο προσκήνιο από την πλευρά των αφεντικών και διεκδικούσαν μερίδιο από την πίτα ερχόμενα σε ρήξη με παραδοσιακούς εκπροσώπους του ντόπιου κεφαλαίου. Όταν οι ανταγωνισμοί αυτοί των αφεντικών έπιασαν κόκκινο¹, τότε επιχειρήθηκε η απορρύθμιση του πολιτικού σκηνικού που αναφέραμε παραπάνω μέσω και του περιορισμού παραδοσιακών πολιτικών προσώπων σε μια προσπάθεια ίσως να μείνει το πεδίο ελεύθερο προκειμένου τα αφεντικά να παίξουν μπάλα μόνα τους. Το πράγμα όμως δεν τους πήγε όπως θα ήθελαν και κάπου εκεί αναγκάστηκαν να το μαζέψουν. Σ' αυτό συνέβαλε και το γεγονός ότι εκείνη την πε-

Κοσκωτάς και ο παίκτης του ολυμπιακού Ντέταρι, παρότι βάζελοσ ο επιχειρηματίας μας δεν σκαλώνει σε τέτοιες μικρότητες αν είναι να βγούν λεφτά

¹ "Από την άλλη μεριά των χαρακτηρισμών βρέθηκαν τα "παραδοσιακά τζάκια" και οι σύμμαχοι τους, με χαρακτηριστικότερο εκπρόσωπο τον οίκο των Βαρδινογιάννηδων. Δεν είναι καθόλου τυχαίο (ούτε συμπτωματικά αποσιωπήθηκε) πως η έκρηξη του σκανδάλου Κοσκωτά έγινε όταν οι σοσιαλδημοκράτες σε συνεργασία με την κοσκιωτική τρέπεζα κρήτης προσπάθησαν να φτιάξουν μια μισοκρατική, μισοιδιωτική εταιρεία (την "εταιρεία ανάπτυξης αιγαίου") με απώτερους σκοπούς άγνωστους που οπωσδήποτε όμως θα συμπεριλάμβαναν τον έλεγχο των πετρελαίων του αιγαίου- κάτι που σήμαινε κατευθείαν επίθεση στα συμφέροντα των πετρελαιόδων της παραδοσιακής ντόπιας αστικής τάξης". Σαμποτάζ (1995) 15-16.

ρίοδο δημιουργήθηκαν μεγάλες δυνατότητες επέκτασης του ελληνικού κεφαλαίου στα βαλκάνια, μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, που για να πραγματοποιηθούν κρίθηκε σκόπιμη η επιστροφή στο παλιό, καλό και ισχυρό κράτος με την αδιαμφισβήτητη ικανότητα να οργανώνει σοβαρά και μεθοδευμένα τέτοιες φάσεις.

Έτσι, μπροστά στις μπιζνες των αφεντικών ξεκάστηκε και το σλόγκαν της εποχής "Κάθαρση" και έμεινε μόνο ο Κοσκωτάς σε κάτι τελειωμένες συνεντεύξεις μέσα από τη φυλακή να το θυμίζει. Και ζήσαν αυτοί καλά και μεις χειρότερα.

Το Σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου και η "αθωότητα" της ελληνικής κοινωνίας

Κερδοσκοπία, κρατικές παρεμβάσεις, μετοχές-φούσκες, παράβαση των κανόνων του παιχνιδιού από τους συμμετέχοντες, αποτελούν φαινόμενα που μοιάζουν να επαναλαμβάνονται συνεχώς στον "παράδεισο" του χρηματιστηρίου. Τα οικονομικά σκάνδαλα, άλλοτε μικρότερης και άλλοτε μεγαλύτερης σημασίας, κάνουν την εμφάνισή τους σε τακτά διαστήματα. Όλο και κάποιος υπερτιμημένος κολλοσσός θα χρεοκοπήσει (π.χ, σκάνδαλο Enron στις Η.Π.Α το 2001), όλο και κάποιος ανώτερο στέλεχος θα αποκαλυφθεί ότι έπαιρνε μίζες από παντού, με συνέπεια να κλονιστούν εκ των έσω οι ισορροπίες. Οι καπιταλιστικές ισορροπίες. Γιατί λοιπόν να ασχοληθεί κανείς με ένα σκάνδαλο, αυτό του Χρηματιστηρίου του 1999, αν εντάσσεται σε μια κανονικότητα² που διαφέρει μεν από την "αυτονόητη και αποδεκτή" κανονικότητα της νόμιμης ληστείας και της καθημερινής εκμετάλλευσης, δεν παύει όμως να είναι το συμπλήρωμά της; **Ίσως γιατί ένα μεγάλο κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας έδειξε ξεκάθαρα τις διαθέσεις του και έκανε πράξη το από καιρό νομιμοποιημένο δόγμα του "όλοι εναντίον όλων, μέχρι τελικής πτώσης".**

Τα προεόρτια του πανηγυριού.

Η βουτιά που έκανε ο χρηματιστηριακός δείκτης στις 21 Σεπτεμβρίου 1999, παίρνοντας μαζί του τις "μεγάλες προσδοκίες" των αδίστακτων μικροαστών δεν ήταν παρά το σκάσιμο ενός μπαλονιού που είχε αρχίσει να φουσκώνεται ήδη από το 1997. Είναι η εποχή που **"ιδιώτες αποταμιευτές ρευστοποιούν 'τσουβάλια' από κρατικούς τίτλους ή κάνουν αναλήψεις δισεκατομμυρίων δρχ. από καταθέσεις για να αγοράσουν μετοχές"**³. Η ζήτηση για εύκολο και γρήγορο κρήμα γίνεται όλο και πιο έντονη, παρόλο που το κλίμα δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκό σε διεθνές επίπεδο. Οι οικονομίες πρότυπα που διαφημιζόνταν από το ΔΝΤ ως παραδείγματα σταθερότητας και ανάπτυξης καταρρέουν και ο ασιατικός Τίγρης σπέρνει τον πανικό σε όλους τους ναούς παγκοσμίως.

Με την υποτίμηση της δραχμής τον Μάρτιο του 1998, πολλές φθηνές μετοχές γίνονται ακόμα φθηνότερες, αυξάνοντας τις πιθανότητες αρπαχτής για τους κάθε είδους επενδυτές. Όταν τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου ο δείκτης πραγματοποιούσε άλλη μια πτώση, οι ξένοι τζογαδόροι, που μέχρι πρότινος θεωρούνταν θαυμαστές της ελληνικής οικονομίας, χαρακτηρίζονταν πλέον κερδοσκόποι από τους εγχώριους ομοίους τους, και αφού ρευστοποιήσαν τα κέρδη τους αποχαιρέτησαν τη Σοφοκλέους.

Το "σωτήριο έτος" 1999

Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι τον Ιούλιο του 1990, οπότε και παρατηρήθηκε ρεκόρ όλων των εποχών (1684,31 μονάδες), ο δείκτης κυμαινόταν από τις 600 ως τις 1000 μονάδες. Αυτό που λένε οι αριθμοί είναι ότι το ενδιαφέρον της κοινωνίας ήταν μηδαμινό και η χρηματιστηριακή αγορά αφορούσε σχεδόν αποκλειστικά τους λεγόμενους θεσμικούς επενδυτές που αποσκοπούσαν στην αύξηση των κεφαλαίων τους, ενώ παράλληλα επιτελούσε τη βασική της αποστολή. **Το ξέπλυμα χρήματος για την ομαλή λειτουργία της**

Sport time, 15/3/00...

* Από το 1972, και για πρώτη φορά μεταπολεμικά, ως το Σεπτέμβριο του 1999, δώδεκα ήταν οι χρηματιστηριακοί κύκλοι που σημειώθηκαν. Οι κύκλοι αυτοί αναφέρονται στη μεταβολή του γενικού δείκτη τιμών των μετοχών, την άνοδο, δηλ., των τιμών που με τη σειρά τους θα οδηγήσει στην εμφάνιση μιας στρατιάς νέων επενδυτών.

* Τον Οκτώβριο του 1987 και αφού είχε προηγηθεί μια μακρόχρονη περίοδος σχετικής ανάκαμψης, κυρίως από το Σεπτέμβριο του 1986 ως τον Οκτώβριο του 1987, η κυβέρνηση διαβεβαίωνε ότι δε θα υπάρξει κρατική παρέμβαση, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες του κραχ. Η αγορά, διαχρονικά, οφείλει να αυτορρυθμίζεται. Δεν πέρασαν δύο μήνες όμως, και το Υπουργείο Οικονομικών καθόρισε "πλαφόν" στις διακυμάνσεις των τιμών για να προλαμβάνονται οι "αδικαιολόγητες και απότομες" πτώσεις.

* Τον Αύγουστο του 1993, πριν την πτώση της κυβέρνησης Μητσοτάκη, παρατηρήθηκε ένας παροξυσμός στις τάξεις των επενδυτών για τη μετοχή του ΟΤΕ. Οι φήμες έκαναν λόγο για "δυνατό χαρτί", που αποδείχτηκε όμως "φούσκα".

² Γιατί για να υπάρχουν κέρδη, πρέπει, αντίστοιχα, να υπάρχουν και ζημιές. Γιατί, για να υπάρχουν κερδοσκόποι, πρέπει, αντίστοιχα να υπάρχουν και ζημιωμένοι, χαμένοι. Αυτή, άλλωστε είναι και η πεμπτουσία του χρηματιστηρίου. Έχει ρίσκο βραχυπρόθεσμων και, συνήθως, κέρδη μακροπρόθεσμων", Δημήτρης Στεργίου, 'Της Σοφοκλέους το Κάγκελο', Παπαζήσης, 2000, σ.25

³ ό.π., σ.495

παραοικονομίας.

Από τις αρχές του 1999, ο δείκτης είχε ξεπεράσει τις 3.000 μονάδες και οι "ειδικοί" προφήτευαν ακόμα μεγαλύτερη άνοδο. Παρόλες τις εξελίξεις της εποχής (υπόθεση Οτσαλάν τον Φεβρουάριο και έναρξη του πολέμου στο Κόσοβο τον Μάρτιο), **ο μικροαστικός συρφετός ήταν αποφασισμένος να πιάσει την καλή και τίποτα δεν μπορούσε να τον σταματήσει.** Η παράδοση του Οτσαλάν στο τουρκικό κράτος θεωρήθηκε από πολλούς ικανός λόγος για την προκήρυξη πρόωρων εκλογών. Τα κυβερνητικά στελέχη και τα διάφορα "παπαγαλάκια" έπρεπε να καθησυχάσουν την εκλογική πελατεία και να της υποσχεθούν ότι οι αρπαχτές θα συνεχιστούν απρόσκοπτα. Οι δηλώσεις για την ισχυρή οικονομία και την επικείμενη ένταξη στην ΟΝΕ τόνωσαν το ηθικό των "μαχητών" στα πεδία της Σοφοκλέους. Έτσι, σε κάθε πόλη και χωριό ξεφύτρωσαν οι περιφημες ΕΛΔΕ⁴, ενώ οι νοικοκυραίοι πούλησαν σπίτια και χωράφια για να κυνηγήσουν το όνειρο. Το ιδεολόγημα της σκληρής δουλειάς και της υπομονής, με βάση το οποίο είχε δομηθεί η ελληνική κοινωνία τις προηγούμενες δεκαετίες, αντικαταστάθηκε τα τελευταία χρόνια από το πνεύμα του "κέρδισε όσο μπορείς και φάε όποιον χρειαστεί".

Το Κόμμα του Χρηματιστηρίου.

Δεν ξέρουμε αν το φούσκωμα των μετοχών και κατά συνέπεια η αύξηση των εσόδων των παικτών ήταν "ρουσφετί της κυβέρνησης"⁵ ή απλώς μέρος του σχεδίου "ορισμένων συνεργατών του πρωθυπουργού για ολοκληρωτική ένταξη του Γενικού δείκτη της Σοφοκλέους στην πορεία της κυβέρνησης προς τις εκλογές"⁶. Σίγουρα ενίσχυσαν την κυρίαρχη φρενίτιδα και την αξιοποίησαν σε κάποιο βαθμό, όπως αντίστοιχα έκανε και η Ν.Δ που το 2004 είχε ως προεκλογικό λάβαρο την αποκάλυψη του "εγκλήματος του χρηματιστηρίου". Δεν γνωρίζουμε επίσης τις συναλλαγές που έγιναν για να κλείσουν οι υποθέσεις. Ωστόσο, η εμπλοκή Μπουρμπούλια, η οποία είχε αναλάβει τη διαλεύκανση του σκανδάλου, στο παραδικαστικό κύκλωμα ίσως να λέει κάτι. Ούτε έχουμε ακριβή στοιχεία για τα κέρδη των νεοεισερχόμενων, στην ουσία ανύπαρκτων, εταιριών που πούλαγαν αέρα κοπανιστό σε συσκευασία μετοχής και τα μεταξύ τους παιχνίδια, τη στιγμή που 33 τρις. δραχμές άλλαξαν χέρια. Η συσσώρευση, άλλωστε, τέτοιου είδους πληροφοριών δε θα είχε καμία αξία.

Αυτό που ξέρουμε είναι ότι 1.600.000 άτομα μυρίστηκαν κέρδος και έτρεξαν να προλάβουν. Δεν ήταν η πρώτη φορά που επιβεβαιωνόταν έμπρακτα η νοοτροπία του πλιάτσικου, μια νοοτροπία με βαθιές ρίζες στην ελληνική πραγματικότητα. Η επιδρομή του ελληνικού κεφαλαίου στα Βαλκάνια που είχε αρχίσει λίγα χρόνια πριν και εξακολουθεί ακάθεκτη, αποτελεί μάλλον την πιο εμφανή εκδήλωσή της. Και στις δύο περιπτώσεις (την βαλκανική και χρηματιστηριακή επέλαση) η κοινωνική δυναμική ήταν προσανατολισμένη προς έναν κοινό στόχο, το υλικό όφελος⁷.

Για να επιτευχθεί όμως ο στόχος αυτός, δεν ακολουθήθηκε ο ίδιος δρόμος. Το πλιάτσικο των Βαλκανίων παρουσιάστηκε ως επιβεβαίωση της ισχυρής θέσης του ελληνικού κράτους στη ΝΑ Ευρώπη και ως δυνατότητα να γίνουν ανοίγματα σε νέες αγορές για το καλό (πάντα!) της ανταγωνιστικότητας. Η εθνική συσπείρωση, λοιπόν, ήταν απαραίτητη, προκειμένου μικρά και μεγάλα αφεντικά να επεκτείνουν τις business τους εκτός συνόρων. **Όσοι γνώσιοι Έλληνες έτρεχαν το 1992 από συλλαλητήριο σε συλλαλητήριο για την υπεράσπιση της Μακεδονίας, κατάλαβαν γρήγορα ότι το παιχνίδι δεν παίζεται στο όνομα, αλλά στην πολύμορφη αφαίμαξη των γειτονικών περιοχών και άρχιζαν να ακονίζουν τα νύχια τους. Θα ξανασυναντηθούν στη Σοφοκλέους, προσαρμοζόμενοι, χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες, στις νέες συνθήκες.**

Οι αντιδράσεις των "παικτών" στο ναό του χρήματος δεν ήταν παρά η έκφραση του πλέον ακραίου ατομισμού, αφού η νίκη του ενός προϋπέθετε την ήττα του άλλου. Τα κοινά αποδεκτά πρότυπα ζωής είχαν προ πολλού μεταλλαχθεί και η συγκυρία πρόσταζε όσους ήθελαν να θεωρούνται επιτυχημένοι να κερδίζουν όσο το δυνατόν περισσότερο με την ελάχιστη δυνατή προσπάθεια. Τα μηδενικά του lifestyle δεν αναζητούσαν την αυτοεπιβεβαίωσή τους μέσω των συλλογικών ταυτίσεων, αλλά μέσω της ατομικής επικράτησης.

Η κάμερα ζούμαρε στη βερμούδα που ενέδουε ψηλόλιγνα πόδια αγανακτισμένους επενδυτή στα σκαλοπάτια του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Ο αγανακτισμένος πολιτής ωρυόταν έξω από τον ναό ότι οι μεγαλοκαρχαρίες και οι μετοχομάγειροι του πήραν και τα παντελόνια...Οι κάμερες έτριβαν τα χέρια τους...Τότε δόθηκε το σύνθημα για ...μούκα στην αίθουσα των συναλλαγών αλλά και για κλοιό στην οδό Σοφοκλέους ώστε να αποκλείσουν την κίνηση των οχημάτων και να δώσουν το κλίμα "οδοφραγμάτων" και ιερής αγανάκτησης για την κατηφόρα. Χρειάστηκε να επέμβουν οι ειδικές δυνάμεις της Αστυνομίας για να αποτρέψουν την εισβολή στο Χρηματιστήριο. "Στα όπλα, στα όπλα!", "Αίσχος", "Σημίτη απατεύωνα", "Φράζτε το, θα το κάψουμε!" ήταν συνθήματα που ρυθμικά φωνάζονταν.

Ένα πρόσφατο οικονομικό σκάνδαλο, όπου εμπλέκονται ανώτερα στελέχη είναι αυτό που αφορά στους μυστικούς λογαριασμούς της Siemens και έγινε γνωστό το Νοέμβριο του 2006. Σύμφωνα με τα όσα έγραφαν τότε οι εφημερίδες, το λάδωμα αποτελούσε οργανωμένη "εταιρική πρακτική" που απσκοπούσε στο κλείσιμο συμφωνιών και θεωρούνταν απαραίτητη για την επικύρωση συμβάσεων με το Δημόσιο. Αυτοί, βέβαια, που χειριζόνταν τόσα εκατομμύρια στο όνομα της εταιρίας, μάλλον έβαζαν μερικά στην τσέπη τους και αυτό ήταν που "ενόχλησε". Η "κοινοπραξία εντός της εταιρίας", όπως την ονόμασε ο γερμανικός τύπος, επεκτεινόταν σε 11 χώρες και "φυσικά" και στην Ελλάδα. Η Siemens Ελλάς, που από τη δεκαετία του 1950 άρχισε να εγκαθίσταται στον ΟΤΕ και όχι μόνο, είχε σύμβαση υποπρομηθευτή και υποκατασκευαστή με την SAIC για το σύστημα ασφαλείας των Ολυμπιακών C41. Ο Πρόδρομος Μαυριδής, γεν. διευθυντής Τηλεπικοινωνιών και Πληροφορικής, παραιτήθηκε τον Απρίλιο του 2006, μετά από 18 χρόνια στη Siemens. Μάλλον τυχαίο θα ήταν...

⁴ Εταιρίες Λήψης και Διαβίβασης Εντολών

⁵ όπ., σ.524.

⁶ εφ. ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ, 24 Σεπτεμβρίου 1999

⁷ "... είπαμε ότι στη χώρα μας υπάρχει πολιτική και οικονομική σταθερότητα. Είπαμε ότι θα ανοικοδομήσουμε όλη τη Γιουγκοσλαβία. Αλλά να μην το παρακάνουμε.". Δ. Στεργίου, ΤΑ ΝΕΑ, 3 Ιουνίου 1999

Ένα μεγάλο τμήμα της ελληνικής κοινωνίας αποδείχτηκε, για άλλη μια φορά, έτοιμο, αναπτύσσοντας κανιβαλικές τάσεις, χωρίς να ξενώνει ταυτόχρονα τον τόσο χρήσιμο παιδισμό του. Έτσι, δεν ήταν λίγες οι σκηνές απείρου κάλλους που εκτυλίχθηκαν την περίοδο εκείνη, από την επιστράτευση των ΜΑΤ για να αντιμετωπιστούν οι εγκλωβισμένοι που διαδήλωναν κάθε μέρα στη Σοφοκλέους, ως τη συνεχή επίκληση του κράτους-προστάτη για να βάλει τάξη στα πράγματα. Αυτό, φυσικά, δεν σημαίνει ότι πόλεμος όλων εναντίον όλων αντικατέστησε μια για πάντα την ηθική ομοψυχία έναντι του άλλου. Δεν πρόκειται για ανταγωνιστικές, αλλά για συμπληρωματικές πολιτικές επιλογές, με σκοπό τη διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης

"Τελικά, ο απλός επενδυτής αναρωτιέται: Υπήρξαν σκάνδαλα στη Σοφοκλέους; Μα, βέβαια, υπήρξαν και σκάνδαλα και εγκλήματα στη Σοφοκλέους"*

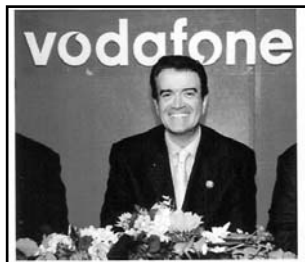
Είναι εμφανές ότι η άνοδος του χρηματιστηριακού δείκτη ήταν, σε ένα βαθμό, τεχνητή και η απώλεια τεράστιων ποσών σε τόσο σύντομο διάστημα κάθε άλλο παρά τυχαία. Τα στοιχεία περί άμεσης εμπλοκής υπουργών μπορεί να είναι συγκεχυμένα και διάφορες υποθέσεις, όπως αυτή της Δημόσιας Επιχείρησης Κινητών Αξιών (ΔΕΚΑ), να εκδικάζονται μέχρι σήμερα, όλα όμως συγκλίνουν προς αυτή την κατεύθυνση. Εμείς, ωστόσο, επιλέξαμε να ασχοληθούμε με τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του οικονομικού αυτού σκανδάλου, θεωρώντας το γεγονός ότι το 27% του πληθυσμού συμμετείχε στο μεγάλο κόλπο, ενδεικτικό της ταξικής οπισθοχώρησης και της γενικευμένης αποβλάκωσης. Η ρητορεία, άλλωστε, περί χειραγώγησης του κοινού ή απληστίας του νεοέλληνα, στην οποία καταφεύγουν από εργατοπατέρες και αριστερούς "τιμητές του λαού" μέχρι μοναρχοφασίστες⁹, θα λέγαμε ότι μάλλον παραγνωρίζει τις δυνατότητες της κοινωνικής πλειοψηφίας για εκμετάλλευση ανθρώπων και καταστάσεων.

Προς έναν νέο ολοκληρωτισμό...

...σκέψεις πάνω στα σκάνδαλα δημόσιας τάξης και ασφάλειας

Τα προηγούμενα δύο χρόνια τα σκάνδαλα "δημόσιας τάξης και ασφάλειας" που ήταν κυρίως στο προσκήνιο ήταν αυτό των απαγωγών των 28 Πακιστανών και αυτό που το διαδέχθηκε το σκάνδαλο των υποκλοπών. Όλα όσα θα πούμε για τις δυο αυτές περιπτώσεις είναι κάποιες πρώτες σκέψεις ή και υποψίες πάνω στο βασικό άξονα που έχουμε στο μυαλό μας για τα σκάνδαλα. Ότι δηλαδή δε ξεσπών χωρίς λόγο, η χρονική στιγμή που εκδηλώνονται δεν είναι τυχαία, και ότι χρησιμεύουν ως μέσα αναδιάρθρωσης κρατικών σχεδιασμών.

Ας ξεκινήσουμε όμως από τα βασικά, δίνοντας μια μικρή περιγραφή για το πώς έχουν τα πράγματα. Μέσα στον οχετό των πληροφοριών των μμε και τη διασπορά σύγχυσης που επιτελούν, δύσκολο δεν είναι μόνο να διαβάσεις πίσω από τις γραμμές το λόγο των αφεντικών αλλά και αρκετές φορές να εντοπίσεις το βασικό πυρήνα του γεγονότος. Εδώ, δε θέλουμε να εξιχνιάσουμε κανένα μυστήριο. Αν έγιναν οι απαγωγές ή όχι, ποιες υπηρεσίες ενεπλάκησαν και ποιες όχι, ποιοι ήταν οι υπεύθυνοι. Αυτό που επιθυμούμε ψάχνοντας λίγο καλύτερα τα πράγματα, είναι να κατανοήσουμε την σκοπιμότητα του σκανδάλου, ποιοι ωφελούνται από αυτή την κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Μια πρώτη απάντηση πάντως θα ήταν σίγουρα όχι εμείς.

ο Κορωνιάς της Vodafone σε κατάθλιψη για το κακό που βρίσκε την εταιρία του μετά το σκάνδαλο με τις υποκλοπές

* Από συνέντευξη του τότε προέδρου της επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, Σταύρου Θωμαδάκη, εφ. ΗΜΕΡΗΣΙΑ, 20 Ιουλίου 2003.

⁹ Ο συγγραφέας, δημοσιογράφος και φίλος του Βορίδη, Κωνσταντίνος Κόλμερ, μας ενημερώνει στο "πόνημά" του ("Η ληστεία του Χρηματιστηρίου", Κάκτος, 2001) για τις "πολιτικοκοινωνικές ζημιές από την κατάργηση κοινοβουλευτικής μοναρχίας" επί Χούντας και τη σήψη του "Κράτους της αρπαχτής" που δημιούργησε ο Παπανδρέου. Λέει χαρακτηριστικά: "Μετά το 1981, έγινε η ανακήρυξη του ψευδοκράτους του Ντεκτάς, η συρρίκνωση του Ελληνισμού διεθνώς ("Μακεδονία" ωνομάσθη το Αλβανοβουλγαρογύφτικο κράτος των Σκοπίων) και τέλος, αλλά όχι άνευ σημασίας, η πλήρης ηθική εξαχρέωση του Ελληνικού λαού". Ή αλλιώς, καθένα με τον νόνο του.

Οι απαγωγείς....

Τον Ιούλιο του 2005, λίγες μέρες μετά το τρομοκρατικό χτύπημα στο Λονδίνο (07/07/2005), οι ντόπιες μουσικές υπηρεσίες διηγήρησαν έρευνες σε 5.432 αλλοδαπούς, έκαναν 2.172 προσαγωγές, 1.221 συλλήψεις ξένων εργατών και προχώρησαν σε 6 απελάσεις, γιατί λέει οτι ένας από τους υπόπτους για τη βομβιστική ενέργεια έκανε ένα τηλέφωνο στην Ελλάδα. Το σκάνδαλο έγκειται στο γεγονός ότι, σε συνεργασία με τις βρετανικές μουσικές υπηρεσίες, 28 Πακιστανοί απήχθησαν παράνομα σε Αθήνα, Οινόφυτα και Γιάννενα. Ο τότε υπουργός δημόσιας τάξης Γ. Βουλγαράκης διαψεύδει τα πάντα δηλώνοντας χαρακτηριστικά: "Αν υπήρχε κάποιο ενδιαφέρον από οποιαδήποτε χώρα για πιθανούς υπόπτους, γιατί θα έπρεπε να οργανωθεί κάποια παράνομη ή άτυπη διαδικασία ανακρίσεων; Θα γινόταν κανονικά και με τον νόμο. Ούτε η πρώτη φορά θα ήταν ούτε η τελευταία! Γι' αυτό και είπα οτι το συγκεκριμένο περιστατικό μοιάζει με προβοκάτσια ή με κακόγουστη φάρσα..."¹⁰. Άλλη τρομερή δήλωση του ήταν οτι οι Πακιστανοί αλληλοαπαγάγονται, μάλλον για να διασύρουν το καλό ελληνικό κράτος (λέμε τώρα εμείς). Ωραίο λοιπόν το αρκετά ωμό επιχείρημα γιατί να δράσουν παράνομα και όχι νόμιμα. Και γιατί αυτή η παρανομία αποκαλύφθηκε τόσο πλατιά μέσω των μήντια. Γιατί βγήκαν στη δημοσιότητα σχέδια των κρατικών μουσικών υπηρεσιών; Γιατί μας λένε οτι πλακώνονται οι πράκτορες μεταξύ τους; Έχασε το κράτος τον έλεγχο των υποτακτικών τους; Παίζεται διακρατικό ξεκαθάρισμα λογαριασμών και ξέχασαν να κοιτάξουν το κοινό συμφέρον; **Και εμάς επιτέλους γιατί μας τα λεν όλα αυτά και γιατί αυτή τη χρονική στιγμή;** Τι θέλουν να πετύχουν και με ποιανών τις πλάτες;

Το κάθε κράτος ως σχηματισμός έχει την επιθυμία και συνεπακόλουθα την τάση να επεκτείνεται και να γέρνει την πλάστιγγα του ταξικού πολέμου προς το μέρος των αφεντικών. Η στατικότητα είναι εχθρός του, όσο και αν πολλές φορές την επιζητά για να αναδιπλωθεί και να προχωρήσει ξανά προς τα εμπρός με νέες τακτικές ενάντια στο προλεταριάτο. Τις τελευταίες δεκαετίες όμως, που η υποχώρηση του ταξικού ανταγωνισμού είναι όλο και μεγαλύτερη το κράτος και τα αφεντικά έχουν το περιθώριο να δρουν με περισσότερη άνεση. Και εδώ είναι που θα επιχειρήσουμε να απαντήσουμε γιατί το κράτος στην περίπτωση των απαγωγών έδρασε παράνομα και γιατί αυτή η παρανομία αποκαλύφθηκε. Το κράτος λοιπόν στην προοπτική επέκτασης του ζωτικού του χώρου πολλές φορές κινείται στο σκοτάδι, όσο και αν η ημέρα του αφήνει πάμπολλα περιθώρια δράσης. Η αναδιάρθρωση των θεσμών προς όφελος του είναι ένας από πάγιους στόχους του. Πώς γίνεται όμως αυτό; Πέρα από τα δημοψηφίσματα, τις εκλογές και άλλα τέτοια ωραία; Εμείς υποστηρίζουμε οτι άλλος ένας τρόπος αναδιάρθρωσης του πολιτικού και κοινωνικού γίνεσθαι είναι και τα σκάνδαλα. Γι' αυτό άλλωστε δε ξεσπών γιατί έφταξε η κακιά η στιγμή, το κακό το ριζικό. Το κράτος μέσω των σκανδάλων δοκιμάζει και τα όρια του και αυτά της κοινωνίας και αναλόγως προχωρεί.

Στο παράδειγμα των απαγωγών τα πράγματα πάνε ως εξής: Αντιγράφουμε από το flipside: "Ακολουθείστε την εξής διαδικασία γεγονότων: το κράτος παραβιάζει τη "δική του" νομιμότητα κατά, π.χ., 5 βήματα> το γεγονός παραμένει για ένα ορισμένο διάστημα κρυφό> αποκαλύπτεται υπό τη μορφή "σκάνδαλου"> ο θόρυβος και η αγανάκτηση σχετικά με την παράβαση εκτυλίσσεται κατά κύριο λόγο στα μήντια> όπου και εκτονώνεται> αργότερα το κράτος διαμορφώνει μια νέα νομιμότητα, μετατοπισμένη από την προηγούμενη κατά, π.χ., 3 βήματα> ο διαμαρτυρόμενοι ενίστανται, αλλά καθησυχάζουν απ' το γεγονός οτι 2 βήματα παραμένουν (ακόμα) ανεπίτρεπτα> Και;"¹¹ Χωρίς να θέλουμε να υπερασπίσουμε κανένα αστικό σύνταγμα και να διαφυλάξουμε τη νομιμότητα του, δεν μπορούμε να μη βλέπουμε τα επιθετικά σχέδια των αφεντικών. Όλη αυτή η κίνηση αποσκοπεί στην ολοένα αναδιάρθρωση της νομιμότητας, στη συνεχή ρευστοποίηση της που δίνει πατήματα για να προετοιμάζεται η καινούρια. Το πέρασμα σε ένα ολοένα κράτος έκτακτης ανάγκης που δείχνει τα δόντια του δεν χρειάζεται πια απαραίτητα τα τανκ στους δρόμους. Υπάρχουν και άλλοι τρόποι πιο λειτουργικοί και θεαματικοί. Γι' αυτό και οι κρατικές παρανομίες δεν μπορούν να παραμένουν διαρκώς κρυμμένες, χρειάζονται το φως για να αρχίζουν να επιτελούν τη λειτουργία

Ενδιαφέροντα στοιχεία παρουσιάζει το βαρόμετρο του μηνός Φεβρουαρίου που διηγήρησε η εταιρεία VPRC για το ραδιοσταθμό Σκάι στις 6 και 7 Φεβρουαρίου σε πανελλαδικό επίπεδο, με αφορμή το ζήτημα των υποκλοπών, και σε δείγμα 948 ατόμων. Το 70% των ερωτηθέντων πιστεύει οτι οι υπηρεσίες ασφαλείας στην Ελλάδα δεν λειτουργούν όπως πρέπει, ένα 65% πιστεύει οτι το διεθνές κύρος της χώρας βλάπτεται ανεπανόρθωτα, ενώ 55% εκφράζει την πεποίθηση οτι η εθνική ασφάλεια της χώρας δεν προστατεύεται καθόλου.

Ο χάρτης που δόθηκε στην δημοσιότητα, κάπου μέσα στο τρίγωνο λυκαβηττός, πύργος αθηνών, λευκός σταυρός βρίσκονται οι κακοί υτακουστές.

Και να που οι αμερικάνοι ξανακάνουν την εμφανισή τους ως ο ιερός αποδιονομής τράγος. Όλα τα αβίνουν όλα τα καθαρίζουν.

¹⁰ Βήμα, 18/12/2005, σ. Α16

¹¹ flipside τόμος Ι Ιανουάριος-Οκτώβριος 2006 "χορεύουν ταγκό τα κράτη;" σελ.24 εκδόσεις αντιπολείο

Προς μια προσεκτικά ενορχηστρωμένη χούντα.

Εμφύλιος δύο ομάδων πρακτόρων στην ΕΥΠ, Βήμα 2/4/2006 Α18

Στελέχη του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης αναφέρουν ότι στην ΕΥΠ δραστηριοποιούνται δύο ομάδες που πραγματοποιούν ειδικές έρευνες με τη χρήση προηγμένων τεχνολογιών... Οι ίδιες πηγές αναφέρουν ότι "λίγους μήνες πριν από την αποχώρηση Βουλγαράκη από το υπουργείο Δημόσιας Τάξης ξέσπασε η εσωκομματική διένεξη στη ΝΔ, με βουλευτές του κόμματος-όπως ο κ.Καμμένος-να ζητούν την απομάκρυνση του κ.Κατσούλη (προϊστάμενος της 2ης ομάδας) από την ΕΥΠ και να αποδίδουν ευθύνες στην ομάδα του για παράνομες ενέργειες. Ορισμένοι βουλευτές της ΝΔ ζητούσαν επιπλέον την αναβάθμιση του προϊστάμενου της άλλης ομάδας, που χειριζόταν την αμερικάνικη συσκευή των υποκλοπών. Από αυτή την εσωκομματική αντιπαράθεση φαίνεται να αναδεικνύονται οι πληροφορίες περί εμπλοκής της ΕΥΠ στην υπόθεση των υποκλοπών.

Διάλεξε με ποια ομάδα είσαι, οι εποχές που τα πρακτορλίκια ήταν κρυφά μάλλον έχουν περάσει προ πολλού. Ποζάρουν στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων (φωτό). Η εξοικείωση με τον πράκτορα ως επάγγελμα πηγαίνει παρέρυα με το αίτημα για ασφάλεια

¹² Ο κ. Καραμανλής τόνισε ότι η κατεύθυνση για τις αποτελεσματικότερες ρυθμίσεις και τα πρόσθετα μέτρα όπου χρειάζεται είναι η περαιτέρω ενίσχυση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου, η ενίσχυση των ανεξάρτητων αρχών με το προσωπικό και τα μέσα που απαιτούνται για να μπορούν να λειτουργήσουν με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο, η συστηματική και εντατική διενέργεια ελέγχων και η καθιέρωση πλαισίου αυστηρότερων ποινών τόσο σε βάρος εκείνων που εμπλέκονται σε παράνομα εγκλήματα, όσο και σε βάρος εκείνων που χρησιμοποιούν προϊόντα εγκλήματος, 13/2/2006

¹³ Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνιών

τους,, να διαμορφώνουν τις συνθήκες έκτακτης ανάγκης σε συνεργασία βέβαια και με την κοινωνία, η οποία π.χ αν γουστάρει περισσότερους μπάτσους γιατί και το καημένο το κράτος να μην τους δώσει.

Και πως μπορεί να μην παίρνει μέρος όταν το show περιλαμβάνει ρόλους απ'το "που να ασχοληθείς τώρα" ως το "η αστυνομία δεν κάνει καλά τη δουλειά της" και "έχουμε γεμίσει ξένους". Και με μια αριστερά που το μόνο που την προβληματίζει είναι οι παράνομες απαγωγές των 28 Πακιστανών και δεν βγάζει τσιμουδιά για τις 5.432 νόμιμες προσαγωγές μεταναστών. Αυτή όμως είναι η καθημερινότητα και τι να κάνουμε, έτσι δεν είναι; Ή μήπως λέει κάτι για όλη αυτή τη χαρτογράφηση των ξένων εργατών στην Ελλάδα και δημοσουλμάνων, σε εποχές "ισλαμοφοβίας" και παγκόσμιου αντιτρομοκρατικού πολέμου; Ποιος μας λέει ότι αυτή η καταγραφή δεν θα χρησιμεύσει και στην από 'δω πλευρά του κόσμου;

...και οι ωτακουστές

Το άλλο μεγάλο σκάνδαλο δημόσιας τάξης ήταν οι υποκλοπές. Μηχανήματα παρακολούθησης που είχαν τοποθετηθεί για την ασφάλεια των ολυμπιακών αγώνων του 2004, συνέχισαν να λειτουργούν και μετά τη λήξη τους. Παρακολουθούσαν οι τηλεφωνικές συνδιαλέξεις διαφόρων κυβερνητικών στελεχών, ακόμα και του ίδιου του πρωθυπουργού, αλλά και διαφόρων αριστερών και ακροαριστερών πολιτών. Εν δυνάμει λοιπόν όλοι παρακολουθείστε ή κάτι τέτοιο τελοσπάντων ήθελαν να μας πουν. Το θέμα εδώ όμως είναι αν και τον Μάρτιο του 2005 η Vodafone εντόπισε το παράνομο λογισμικό στις εγκαταστάσεις της και ενημέρωσε τους αρμόδιους φορείς, έπρεπε να περάσουν 11 μήνες (Ιανουάριος '06) για να το δημοσιοποιήσει η κυβέρνηση. Οι συνθήκες δημοσιοποίησης δηλαδή του σκανδάλου πέρασαν πρώτα και κύρια από το ίδιο το κράτος, το οποίο παρουσίασε τον εαυτό του ως τον εγγυητή της ομαλής λειτουργίας του πολιτεύματος, εφόσον το ίδιο αποκάλυψε το σκάνδαλο.

Αξίζει να σημειωθεί βέβαια ότι το προεδρικό διάταγμα για την παρακολούθηση κινητών στο πλαίσιο καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος υπογράφηκε συμπωματικά στις 10 Μαρτίου 2005 την ίδια μέρα που ο πρωθυπουργός μάθαινε ότι το τηλέφωνο του παρακολουθείται. Σύμφωνα με εκείνο το διάταγμα, οι εταιρείες τηλεπικοινωνιών έπρεπε με δικά τους έξοδα να αγοράσουν τον εξοπλισμό για να συνδέουν απευθείας τις συνομιλίες των πελατών τους με την ΕΥΠ. Βέβαια, αυτό δεν πολυάρεσε, και δύο μήνες μετά η Vodafone ζητά από την κυβέρνηση 500.000 ευρώ για να αποκτήσει (νόμιμα πια) το λογισμικό παρακολούθησης τηλεφωνικών συνδιαλέξεων. Και όλα αυτά σε ένα κλίμα όπου σχεδόν ένα χρόνο μετά γίνονταν λόγος για τη διασφάλιση του απορρήτου των τηλεφωνικών επικοινωνιών¹² και διάφορες επιτροπές, όπως η ΑΔΑΕ¹³ αναλάμβανε δράση για να συνδράμει στο έργο των αρμοδίων θεσμών και φορέων για την ενίσχυση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου.

Και σιγά σιγά όπως όλα τα κακά που συμβαίνουν σ'αυτό τον τόπο "δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι τηλεφωνικές υποκλοπές ήταν αμερικανικής έμπνευσης". Αυτό πάνω κάτω έσπευσαν όλοι να δηλώσουν από το Πασοκ και την αριστερά ως ακόμα και τα υπονοούμενα στην κυβερνητική τρίωρη συνέντευξη τύπου πάνω στο θέμα των υποκλοπών. Το μεγαλείο της ελληνικής εθνικής ενότητας. Όλοι μαζί δείχνουν τους Αμερικάνους και όλοι μαζί νοιάζονται για την εθνική ασφάλεια., ενώ παράλληλα διάφορα αλλά μικρά ζητηματάκια δημόσια τάξης τρέχουν με τάξη και κοινή συναινέσει. **Ανάδειξη της ανάγκης σκλήρυνσης των νομοθεσιών παρακολούθησης, εξοικείωση με τον πράκτορα ως επάγγελμα, λατρεία για τους μπάτσους, μίσος και εκμετάλλευση για τους ξένους.** Το αίτημα για ασφάλεια στο επίκεντρο οδεύει χέρι χέρι με τον ολοένα εκφασισμό της κοινωνίας προς ένα νέο ολοκληρωτισμό. **Προς μια προσεκτικά ενορχηστρωμένη χούντα.**

που είναι το κράτος;

Η κότα έκανε το αυγό ή το αυγό την κότα; και άλλες απορίες.

Ένα γεγονός μπορεί να κοινοποιηθεί, να γίνει δηλαδή δημόσιο και αποτελώντας σημείο αναφοράς για ένα πλήθος ανθρώπων, να καταστεί μέρος της κοινής τους ιστορίας. Μπορεί, όμως, και να μείνει στο σκοτάδι. Κι αυτό γιατί τα γεγονότα δεν είναι αντανάκλαση μιας υποτιθέμενης αντικειμενικής πραγματικότητας, αλλά κοινωνικές κατασκευές που αποκτούν τη σημασία και τα χαρακτηριστικά που τους αποδίδονται¹⁴. Αυτός που ορίζει την κανονικότητα (τα "συνηθισμένα" γεγονότα της καπιταλιστικής καθημερινότητας), ορίζει και την αντεστραμμένη όψη της, τα σκάνδαλα. Με άλλα λόγια, το αν ένα γεγονός θα εξελιχθεί σε σκάνδαλο, η χρονική στιγμή που θα βγει στην επιφάνεια και το ποια υπηρεσία προορίζεται να προσφέρει, είναι ζητήματα πολιτικής. **Κρατικής πολιτικής.**

Αναρωτιέται, βέβαια, κανείς στα χρόνια της κοινωνικής αφασίας και της βασιλείας του απολίτικου λόγου, γιατί το κράτος αυτοϋπονομεύεται βγάζοντας στη φόρα κάποιες από τις επιλογές και τις στρατηγικές του που θα έπρεπε, μάλλον, να αποσιωπά. Γιατί να μπαίνει στη διαδικασία να απολογείται για πράγματα που θα μπορούσε να είχε κάνει στα φανερά; Ίσως επειδή, ακόμα και σήμερα, που η γενικευμένη βαρβαρότητα και η αποβλάκωση δεν φαίνεται να απειλούνται από τις ταξικές επιλογές των "από κάτω", στο βαθμό τουλάχιστον που αυτές παραμένουν αποσπασματικές και μεμονωμένες, η κρατική μηχανή πρέπει να δικαιολογεί την ύπαρξή της και να κερδίζει κάθε στιγμή την εξουσία της. Ίσως πάλι επειδή ένα σκάνδαλο μπορεί να γίνει το μέσο για να περάσει το κράτος ένα μήνυμα ή να εισάγει νέους κανόνες στο παιχνίδι. Ως άλλη μέθοδος δοκιμής και πλάνης (δοκιμάζονται τα κοινωνικά αντανάκλαστικά και οι διαθέσεις), τα σκάνδαλα λειτουργούν έμμεσα σαν δημοψήφισμα και προλειαινούν το έδαφος ακόμα και για μια (άτυπη) συνταγματική αναθεώρηση. Κάτι που σημαίνει ότι **το κράτος δε βάζει κανένα αυτογκόλ**, απλώς στις συνθήκες που κάθε φορά διαμορφώνονται, κρίνει πιο είναι το καταλληλότερο εργαλείο και ανάλογα το αξιοποιεί. Σε τελική ανάλυση, αυτό που μοιάζει με άμυνα είναι η καλύτερη επίθεση.

Δημιουργία, διαχείριση ή όταν οι δύο έννοιες ταυτίζονται.

Αναμφίβολα, λέγοντας ότι τα σκάνδαλα είναι κρατικές υποθέσεις **δεν υπονοούμε ότι κάποιο υπουργικό συμβούλιο ή μια ειδική επιτροπή οργανώνει μηχανογραφίες και σκηνοθετεί παραστάσεις για το φιλοθέαμον κοινό**. Λέμε μόνο, ότι είναι απαραίτητη η εμπλοκή ενός ή περισσότερων ατόμων, τα οποία κατέχουν θέσεις εξουσίας στον μηχανισμό, προκειμένου ένα γεγονός να αναβαθμιστεί και να κατηγοριοποιηθεί ως σκάνδαλο. Αλλιώς θα παρέμενε ένα νέο στα πλαίσια μιας γειτονιάς ή μιας ορισμένης κοινωνικής ομάδας. Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, θα αναφέρουμε την περίπτωση της απαγωγής των μεταναστών από το Πακιστάν από πράκτορες των ελληνικών και βρετανικών μυστικών υπηρεσιών μετά το χτύπημα στο Λονδίνο τον Ιούλιο του 2005, αλλάζοντας όμως λίγο τα δεδομένα. Ας υποθέσουμε ότι οι μετανάστες αυτοί αψηφούσαν τους όποιους εκβιασμούς και τις όποιες απειλές που θα δέχτηκαν και μιλούσαν ανοικτά σε κάποιον από την κοινότητά τους ή έκαναν κάποια δημόσια καταγγελία. Τι κατάληξη θα είχε ένα παρόμοιο εγχείρημα; Οι περισσότεροι, εκτός ίσως από δύο τρεις ευαίσθητους της Ελευθεροτυπίας που θα ξιφουλκούσαν για τα "ανθρώπινα δικαιώματα", υποψιαζόμαστε ότι θα τους συνιστούσαν να σταματήσουν να βλέπουν X-files. Χρειαζόταν, λοιπόν, η διοχέτευση της πληροφορίας από το βρετανικό κράτος στις εκεί εφημερίδες και στη συνέχεια στις ελληνικές, προκειμένου να τεθεί θέμα και να αποκτήσει τις διαστάσεις σκανδάλου ένα γεγονός που αν δεν είχε κριθεί ως χρήσιμο στη δεδομένη συγκυρία, δε θα εντασσόταν παρά στη ρουτίνα των τακτικών ελέγχων-πογκρόμ εκ μέρους του κράτους.

ο Βουλγαράκης στα όπλα

¹⁴ Κάτι αντίστοιχο έγραφαν στο American Sociological Review το 1974, παρασυρμένοι ίσως από το ριζοσπασισμό της εποχής, κάποιοι "ειδικοί" ("τα δημόσια γεγονότα υπάρχουν εξαιτίας των πρακτικών σκοπών που εξυπηρετούν, παρά εξαιτίας της αντικειμενικής τους σημασίας").

Κατά τη γνώμη μας, συλλογισμοί όπως ότι γεγονότα τέτοιου είδους συνιστούν εκτροπή από τη νομιμότητα και άρα αποκλειστική αρμοδιότητα της "Δικαιοσύνης" ή ότι αποτελούν τμήμα του συνήθους επικοινωνιακού πολέμου, με σκοπό τη δημιουργία εντυπώσεων και άρα δε θα πρέπει να μας απασχολούν ιδιαίτερα, είναι προβληματικοί για έναν κυρίως λόγο. Γιατί, λιγότερο ή περισσότερο συνειδητά, απομακρύνονται από τον σκληρό πυρήνα αυτών των περιστατικών που είναι πολιτικός (όχι ηθικός ή αισθητικός) και γι' αυτό δεν έχει θέση στους κανιβαλικούς τηλεοπτικούς διαλόγους ή στα δήθεν αιχμηρά πρωτοσέλιδα του αστικού τύπου. Το ότι, οι θέσεις της αριστεράς (της κρατικής σε πρώτο επίπεδο) απορρέουν από συλλογισμούς παρεμφερούς περιεχομένου, δεν προκαλεί έκπληξη. Είναι πάγια η τακτική της να υποστηρίζει ότι κάθε νέο σκάνδαλο δεν είναι παρά μια ακόμη προσπάθεια των διαχειριστών της εξουσίας να αποπροσανατολίσουν το "φτωχό πλην τίμιο λαό" από τα ουσιαστικά του προβλήματα. Το αναλυτικό σχήμα που χρησιμοποιείται, διαχρονικά, από το ΚΚΕ, αλλά και από τον Συνασπισμό¹⁵, είναι αυτό ακριβώς που αρμόζει σε συγκεντρωτικά όργανα, τα οποία συμμετέχουν στο κοινοβουλευτικό καρναβάλι και εκμεταλλευόμενα τη διάχυτη αριστερή ιδεολογία¹⁶ παρουσιάζονται ως θεματοφύλακες της επαναστατικής συνείδησης. Υιοθετώντας μια βαθιά συντηρητική αντίληψη των πραγμάτων, ανταποκρίνεται πλήρως στο κυρίαρχο πνεύμα στασιμότητας (που μπορεί να συμπυκνωθεί στη φράση "έτσι είναι η κατάσταση, τι να κάνουμε;"), ενώ τη συμβολή της στην περαιτέρω ενίσχυση της κοινωνικής ακινησίας την εξαργυρώνει με τη νομιμοποίηση του ρυθμιστικού, στο βαθμό που της αναλογεί, ρόλου της στο παιχνίδι.

Συνέχιση της νομιμότητας με άλλα μέσα.

Οι αδιάκοπες προσπάθειες που καταβάλλουν όσοι βρίσκονται σε θέσεις εξουσίας και οι συν αυτών για να παρουσιάσουν το κάθε σκάνδαλο ως μεμονωμένη περίπτωση κακοδιαχείρισης υποδηλώνουν ότι μόνο περί αυτού δεν πρόκειται. Δεν είναι κάποια "ανίδια" ή "διεφθαρμένα" στελέχη¹⁷ που πρέπει να απομακρυνθούν για να επανέλθει η ομαλότητα. Εδώ, οι εξαιρέσεις δεν επιβεβαιώνουν τον κανόνα. Είναι ο κανόνας. Συνεπώς, η φιλολογία περί διαφθοράς που αναπτύσσεται κάθε τόσο και ο ανένδοτος αγώνας που κηρύσσεται για την πάταξή της, είναι, φυσικά, χρήσιμα εργαλεία για τα αφεντικά, αφού η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από τα προσωπικά χαρακτηριστικά και την ηθική των δήθεν επίορκων, την ώρα που η δημοκρατία φαίνεται να αποδίδει δικαιοσύνη. Η καταφυγή, όμως, στην κοινή ορολογία περί διαφθοράς προϋποθέτει την αποδοχή ή τουλάχιστον την ανοχή ενός ολόκληρου ιδεολογήματος, σύμφωνα με το οποίο διαφθείρεται, δηλαδή εξαχρειώνεται ή βλάπτεται ηθικά, ένας οργανισμός που είναι ή θα μπορούσε να είναι αθώος και αμόλυντος. Έτσι, το δήθεν ηθικό έλλειμμα υποσκελίζει ένα ζήτημα πολιτικής φύσης, όπως είναι η οργάνωση της κοινωνίας, άρα ο καπιταλισμός αυτός καθαυτός. Εκείνο που προβάλλει ως έκτακτο περιστατικό είναι μάλλον η υγεία ενός συστήματος που έχει ως βασική αξία την επίτευξη του ατομικού κέρδους και κινητήρια δύναμη αυτήν ακριβώς την απουσία κάθε φραγμού, κάτι που του επιτρέπει να αφομοιώνει και να αλέθει σχεδόν τα πάντα. Προτάσεις, λοιπόν, για έναν "καπιταλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο", οι οποίες δεν είναι απλοϊκές και αβάσιμες, αλλά επικίνδυνες, καθώς καλλιεργούν έναν μηδενιστικό, μοιρολατρικό τρόπο σκέψης θεωρώντας αναπόφευκτη τη σημερινή μορφή του πολιτικού, συσπειρώνουν όλες τις τάσεις του παγκόσμιου ρεφορμισμού και αποτελούν το εναλλακτικό άλλοθι της βαρβαρότητας.

Συμβαίνουν και "εις Παρισίους".

Ένα από τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούν συχνότερα οι κατήγοροι της διαφθοράς είναι ότι στην Ελλάδα, μια χώρα "μπανανία", ευδοκιμούν τα σκάνδαλα, καθώς απουσιάζουν οι οργανωμένες κρατικές δομές και κανείς δεν τηρεί τη νομιμότητα¹⁸. Το γνωστό και βολικό παραμύθι της υπανάπτυκτης ψωροκώσταινας, βάσει του οποίου καλλιεργούνται αντιλήψεις του τύπου: "το ελληνικό κράτος είναι εξαρτημένο και γι' αυτό δεν μπορεί να είναι ιμπεριαλιστικό",

¹⁵ Ο καλοκάγαθος "βιοπαλαιστής" που πέφτει θύμα παραπλάνησης από το δολοπλόκο κράτος-φάντασμα από τη μία, και οι εκπρόσωποι της πλουτοκρατίας [κατά την ορολογία Παπαρήγα], οι οποίοι, αφού είναι σάπιοι δεν υπάρχει λόγος να ασχολούμαστε με τις ενέργειές τους, από την άλλη.

¹⁶ Με τον όρο "διάχυτη αριστερή ιδεολογία" εννοούμε το μείγμα ψευδοεπαναστατικότητας, συνομοσιολογιαγείας και εθνικοπατριωτισμού που μοιράζονται μεγάλα τμήματα "απλών αγωνιστών" της κοινωνίας, ανεξάρτητα από το τι ψηφίζουν. Δεν είναι τυχαίο που ο πιο κοινός διάλογος στο δρόμο είναι: - "Πώς τα πάς", - "Εδώ, στον αγώνα".

¹⁷ "Ανίδεες" χαρακτήρισε ο Αλογοσκούφης τις διοικήσεις των Ταμείων που εμπλέκονται στην υπόθεση των ομολόγων. Τα "μαύρα ταμεία" των εταιριών, όπως της γαλλικής Thales που διέθετε το 2-3% του τζίρου της για μίζες προκειμένου να αναλάβει εξοπλιστικά προγράμματα, ενώ πρώην αξιωματούχοι της υποστηρίζουν ότι δεν έκλεισε δουλειές για τους Ολυμπιακούς του 2004 επειδή "δεν πότισε ψηλά". ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 21 Νοεμβρίου 2006.

¹⁸ Ενδεικτικό είναι το ζήτημα οργής ενός δημοκρατικού πολίτη που τον πνίγει το δίκιο: "Κάθε φορά που ένα σκάνδαλο βγαίνει στη φόρα, αυτό που σίγουρα αποκαλύπτεται είναι ότι η χώρα εξακολουθεί να είναι ως οντότητα σύγχρονο κράτος δικαίου ένα απερίγραπτο 'ξέφραγο αμπέλι!', και "πανηγυρικά επιβεβαιώνονται τα χάλια ενός συστήματος χώρας με 'μαϊμού' κρατικές δομές μιας χώρας-παραδείσου για χαβαλετζίδες, για 'ασίδες' και 'αετονύχηδες'...", Κων. Αγγελόπουλος, ΓΑΛΕΡΑ, τ.20, Μάιος 2007

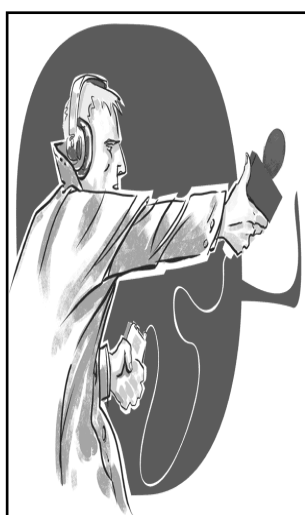
συντηρείται σκόπιμα τόσο από τα αφεντικά (πολιτικά και οικονομικά) όσο και από τους πάσης φύσεως "υπερασπιστές του λαού". Οι πρώτοι, μπορούν, έτσι, να κάνουν τις δουλειές τους ανενόχλητοι από τη Βουλγαρία ως το Αφγανιστάν, καταφέροντας να αποσπούν την κοινωνική συμπάθεια, αφού προβάλλονται ως θύματα που δέχονται πιέσεις από τις "μεγάλες δυνάμεις". Οι δεύτεροι, εύκολα αποποιούνται τις ευθύνες τους για την υπόθαλψη του κοινωνικού φασισμού που βρίσκει πάτημα σε όλα αυτά τα συμπλέγματα δήθεν κατωτερότητας, με αποτέλεσμα η συνείδηση της συντριπτικής πλειοψηφίας "των από κάτω" να έχει εθνικό αντί για ταξικό χαρακτήρα. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στην υπόθεση των σκανδάλων. Οι μηχανισμοί του κράτους παρουσιάζονται ως διάτρητοι και η κοινωνία ως εθισμένη στα λαδώματα και τις μίζες ήδη από την εποχή του Όθωνα. Κατά συνέπεια, από τη στιγμή που έτσι έχουν τα πράγματα σε όλους αναγνωρίζεται το ακαταλόγιστο και ο ύπνος μπορεί να συνεχίζεται μακάρια. Μια τέτοια αντιμετώπιση του πολιτικού, με γενικεύσεις και στερεότυπα, αποκλείει εξ αρχής οποιαδήποτε προσπάθεια κατανόησης και άρα άρνησης της ισχύουσας πραγματικότητας για τον απλούστατο λόγο ότι αναγνωρίζει κάποια εξωτερικά, ευμετάβλητα χαρακτηριστικά (π.χ ο βαθμός τήρησης της νομιμότητας), του καπιταλισμού ως εγγενή και άκαμπτη (π.χ η ίδια η αστική νομιμότητα). Το ότι, όμως, στην Ελλάδα μια σχετική χαλαρότητα είναι κυρίαρχη σε όλα τα επίπεδα, δε σημαίνει ότι ο καπιταλισμός, που έχει ως βασικό γνώρισμα την ευελιξία και την προσαρμοστικότητα, δε λειτουργεί εξίσου ομαλά όπως στη Γερμανία. Κρίνοντας τέλος, από σκάνδαλα σαν αυτό της Enron ή της Clearstream, το οποίο αφορούσε στο ξέπλυμα χρήματος, ενώ πολλά "ισχυρά πρόσωπα" της Γαλλίας, ανάμεσα τους και ο Σαρκοζί κατηγορήθηκαν ότι είχαν μυστικούς λογαριασμούς, λέμε ανεπιφύλακτα το αυτονόητο. **Το ελληνικό κράτος ανήκει στον καπιταλιστικά αναπτυγμένο κόσμο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.**

ο Ευαγγελάτος εξετάζει το μπαζούκας του

Πολιτική σκανδάλων, όχι σκανδαλολογία

Η εκτίμηση ότι η πολιτική δεν ασκείται μόνο μέσω των τυπικών εργαλείων της αστικής δημοκρατίας (νόμοι, εκλογές, κατασταλτική βία...) μας οδηγεί στην απόρριψη κάθε ρητορείας περί σκανδαλολογίας και κατευθυνόμενης από τα μμε κινδυνολογίας¹⁹. Μια τέτοια οπτική εκλαμβάνει τα άτομα ως παθητικούς δέκτες εξωτερικών προς αυτά καταστάσεων, μην αναγνωρίζοντας καμία δυνατότητα παρέμβασης. Επειδή όμως, δε μιλάμε για τα σκυλιά του Παβλόφ, αλλά για υποκείμενα που έχουν επιλέξει (έστω και αν δεν έχουν αναλάβει την ευθύνη) την απάθεια και τον ατομισμό ως μέθοδο δράσης, δεν μπορούμε να αποδώσουμε στα μμε ιδιότητες ενός μάγου-φυλάρχου που σαγηνεύει, υπνωτίζει και καθοδηγεί το άβουλο κοπάδι. Γιατί, πολιτική πράξη δεν είναι μόνο το να κλείνεις την τηλεόραση και να αναζητάς τρόπους επαναοικειοποίησης της ζωής, αλλά και το να μην κάνεις τίποτα, εμμένοντας στη βύθιση στο φανταχτερό σκουπιδότοπο. Χωρίς αμφιβολία, τα μμε έχουν τη δυνατότητα να κατασκευάζουν ειδήσεις και γεγονότα εκ του μηδενός, αποδεικνύοντας ότι το μέσο είναι το μήνυμα. Κάτι που φαίνεται να ισχύει στην περίπτωση των ερωτικών σκανδάλων, όπου το αδηφάγο κοινό τροφοδοτείται με ροζ ιστορίες γεμάτες ίντριγκες και ακόλαστα πάθη που όσο πιο κραυγαλέες είναι τόσο πιο καλά επιτελούν το έργο τους, τη φαντασική εκτόνωση και την ψευδαίσθηση της εγγύτητας με έναν κόσμο λαμπερό αλλά ξένο για την καθημερινότητα των "κοινών θνητών". Στα πολιτικά και οικονομικά σκάνδαλα με τα οποία επιχειρήσαμε να ασχοληθούμε, τα μμε έχουν το ρόλο του διαύλου και όχι του οργανωτή. Είναι μεν ο απαραίτητος, κεντρικός διαμεσολαβητής προκειμένου να δοθεί έκταση σε ένα γεγονός, το ποια όμως είναι η επιθυμητή έκταση ορίζεται από το κράτος.

Σκιαγραφώντας τις "αρετές".

Αν κρίνουμε από την απήχηση και τις αλλαγές που επιφέρουν, τα σκάνδαλα είναι πολυλειτουργικά και αποτελεσματικά για το κράτος. **Σε θεσμικό επίπεδο, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αφορμή για την αναδιάρθρωση τομέων, στους οποίους μια μεταρρύθμιση, πιθανώς, να μην εφαρμοζόταν όσο γρήγορα και**

¹⁹ Σε αντίθεση με εμάς τους κακόβουλους, υπάρχουν άλλοι με "λαϊκές ευαισθησίες" που ανησυχούν για την "κατατρομοκρατία της κοινωνίας..." και υποστηρίζουν ότι "σ' αυτό το δρόμο κινείται υποχρεωτικά οποιοσδήποτε (από κακία, από βλακεία ή απλά από ανωριμότητα) διεκδικεί την εξουσία...". Κωστής Παπαϊωάννου, ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, 30 Οκτώβρη 2005.

εύκολα επεδίωκαν οι εμπνευστές της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, είναι η αύξηση των προφυλακισμένων και των ποινών που τους επιβάλλονται μετά την αποκάλυψη του παραδικαστικού κυκλώματος. Οι "αδέκαστοι δικαστές" ποινικοποιούν, με ακόμα μεγαλύτερη άνεση, συμπεριφορές και πράξεις για να μη θεωρηθούν, τάχα, διεφθαρμένοι²⁰. Μήπως, όμως, στην ουσία εφαρμόζουν τις εντολές μιας κοινωνίας που ζητάει όλο και περισσότερη ασφάλεια και απαιτεί από το κράτος-προστάτη να πάρει δραστικές αποφάσεις, ώστε να καθαριστούν οι δρόμοι από τα "αποβράσματα"; Πρόκειται για ένα είδος έμμεσων εκλογών που δίνουν το ελευθέρως στους φορείς εξουσίας να επανατοποθετήσουν τα όρια σε ότι κάθε φορά θεωρείται ανεκτό. Έτσι, η υπόθεση με τη λήψη 15 από τους γόνους μεγαλοαστών που δεν ήθελαν να περάσουν δύο χρόνια ντυμένοι στο χακί, μπορεί να ειπωθεί ως έρευνα των κοινωνικών διαθέσεων απέναντι στη θητεία και το στρατό γενικότερα. Η τυφλή εμπιστοσύνη στο μιλιταρισμό που επιδεικνύει με κάθε ευκαιρία η πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας, ευνοεί την κατάθεση δυναμικών προτάσεων (αύξηση θητείας, υποχρεωτική κατάταξη στα 18, πιθανή κατάταξη των γυναικών) από το κράτος. *Αφού ο "λαός" θέλει περισσότερα φέρετρα, ο μηχανισμός θα διευκολύνει τις διαδικασίες, ενώ τα πατριωτικά παραλήρηματα θα επικυρώσουν την αγαστή συνεργασία.*

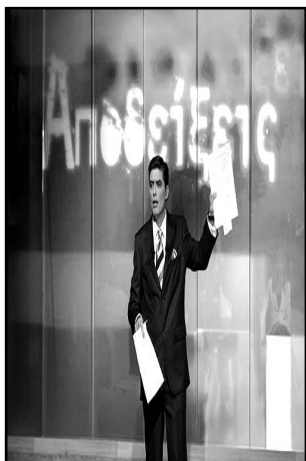
Τα άτυπα αυτά δημοψηφίσματα δε συμβαίνουν σε κενό αέρος, ούτε έξω από την ιστορία. Τα σκάνδαλα εκτρέφουν και εκτρέφονται από τη διάχυτη πολιτική ρευστότητα* που επικρατεί σήμερα. Με την αντικατάσταση της ιδεολογικής στράτευσης και του πολιτικού κλίματος από τον New Age χυλό και το εικονικό τίποτα, η πολιτική (αστική) γλώσσα περιορίζεται, και στο προσκήνιο έρχεται η ατομική ηθική. Δε μιλάμε πλέον για τον "κομμουνιστικό κίνδυνο" που απειλεί το μέλλον της ανθρωπότητας, αλλά για ορισμένους "καταχραστές ή διαπλεκόμενους" που επέδειξαν υπερβάλλοντα ζήλο και πρέπει να τιμωρηθούν. Η εξατομίκευση της ευθύνης και η ανάγκη να μένουν οι δομές στο απυρόβλητο, δεν είναι κάτι καινούριο. Αυτό που έχει αλλάξει από την εποχή του Water Gate και την παραίτηση Νίξον είναι η συχνότητα με την οποία εμφανίζονται τα σκάνδαλα, με αποτέλεσμα να θεωρούνται μάλλον μέρος της καθημερινότητας. Στη δεκαετία του 1970 μπορούσαμε ακόμα να μιλάμε για έκτακτα γεγονότα που αιφνιδίαζαν, κατά κάποιον τρόπο, το "μέσο πολίτη", αφήνοντας ανοικτή την πιθανότητα να ξεσπάσει πολιτική κρίση με ανεξέλεγκτες συνέπειες για την ευταξία. Αντίθετα, με την κυριαρχία του θεάματος σχεδόν σε κάθε πτυχή του κοινωνικού, η (εν δυνάμει) κρίση τεμαχίζεται σε μια σειρά γεγονότων, μικρότερης ή μεγαλύτερης διάρκειας, χάρις στα οποία η μηχανή απαλλάσσεται από αρτηριοσκληρωτικά στοιχεία και θεσμούς που ανήκουν σε προηγούμενα στάδια της καπιταλιστικής διάρθρωσης και προωθεί την ανάδυση των νέων. Η εμφάνιση ενός σκανδάλου, ακόμα και αυτών που έχουν κοινωνικές προεκτάσεις, όπως οι φούσκες του Χρηματιστηρίου του 1999, συντηρεί ένα διαρκές παρόν που έχει ως βασικό γνώρισμα τα *απανωτά σοκ της συγκλονισμένης από τις αποκαλύψεις κοινωνίας*. Μέσω της αλληλουχίας γεγονότων που φαινομενικά δε συνδέονται το ένα με το άλλο, το αιώνιο παρόν εμπλουτίζεται με μικρές δόσεις ελεγχόμενης έντασης (δεν ξηλώνει και κανείς πεζοδρόμια) που φτάνουν ως τη συνθηματολογία περί πρόωρων εκλογών από τους τιμητές της διαφάνειας.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, σε περιόδους ύφεσης του ταξικού ανταγωνισμού, τα αφεντικά δεν συνασπίζονται απέναντι στον κοινό εχθρό, αλλά αναμετρώνται μεταξύ τους μέχρι την επικράτηση. Υποθέτουμε ότι ένα σκάνδαλο επιταχύνει το ξεκαθάρισμα λογαριασμών, ανοίγοντας ταυτόχρονα το δρόμο για νέες πιο αποδοτικές συνεργασίες ανάμεσα στις διάφορες φράξιες του κεφαλαίου. Η "ομερτά" που επικρατεί σε αυτούς τους κύκλους μας εμποδίζει από το να πούμε ξεκάθαρα ότι ο Μυτιληναίος, πχ, έκανε το τάδε για να πλήξει τα συμφέροντα του Λάτση. Δε χρειάζεται, βέβαια, ιδιαίτερη ευφυΐα για να καταλάβει κανείς ότι οι ενδοκαπιταλιστικές συγκρούσεις είναι συνεχείς, αν και δευτερεύουσας σημασίας, αφού ο καπιταλισμός φαίνεται να προχωράει μέσω των αντιφάσεων και των αδελφικών χτυπημάτων, κατακτώντας ό,τι νοείται ως ομαλότητα, **όσο το πρόβλημα δε δημιουργείται "από τα κάτω"**.

²⁰ "Πολλοί ήταν τοξικομανείς που παρουσίασαν σύνδρομο στέρησης, δεν τους πήγαν σε γιατρό όπως έπρεπε και τρελάθηκαν. Αρκετοί μετανάστες έγιναν αυτόχειρες από το φόβο της απέλασης. Κάποιοι δεν άντεξαν την κοινωνική διαπόμπευση, επειδή τους κράτησαν για μια ακάλυπτη επιταγή. Δηλαδή για ποινικά αδικήματα για τα οποία σε καμία άλλη χώρα δε θα είχαν αυτή τη μεταχείριση", Κατερίνα Ιατροπούλου, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 1 Απριλίου 2007.

*Ο όρος "ρευστότητα" περιγράφει επαρκώς την απροσδιόριστη μορφή του σημερινού κράτους. Και λέμε απροσδιόριστη αφού δεν έχουμε απέναντί μας μια άκαμπτη οντότητα με συγκεκριμένη οργάνωση της εργασίας, πχ., φορντικού τύπου, και ξεκάθαρα, κατά το δυνατόν, μοντέλα συμπεριφοράς (πειθαρχία, πουριτανισμός...), αλλά ένα μείγμα προκαπιταλιστικών, νεωτερικών και πρωτοεμφανιζόμενων κοινωνικών σχέσεων. Μέσα σε αυτή τη ρέουσα κατάσταση, είναι "λογικό" να αναπτύσσονται πολιτικές και ιδεολογίες που προκαλούν σύγχυση, ασκούν δηλαδή πνευματική βία που έρχεται να συμπληρώσει την οικονομική εκμετάλλευση και την καταστολή. Αυτό, όμως, είναι η πρόκληση.

Προς αποφυγή παρεξηγήσεων.

Όταν στα κανάλια παίζουν αποδείξεις όλα οι άλλοι πρέπει να σιωπούν

Ο μηχανισμός λειτουργίας των σκανδάλων, όπως προσδιορίζεται και αξιοποιείται από το κράτος, δεν αποτελεί ένα συμπαγές σύστημα που θα μπορούσε κάποιος να περιγράψει στηριζόμενος σε αντικειμενικά στοιχεία.. Μπορεί, ωστόσο, να αναζητήσει στα μονόστηλα των εφημερίδων και σε όσα με μεγάλη μαεστρία αποκρύβονται, τα κομμάτια που συμπληρώνουν το παζλ, προκειμένου τα διάφορα γεγονότα της επικαιρότητας, και όχι μόνο, να γίνονται ορατά μέσα από ένα ανταγωνιστικό προς το κυρίαρχο πρίσμα. Η αντιανάγνωση της πραγματικότητας, δηλαδή, απέναντι στη λογική της αποστασιοποίησης και της περικοπής γύρω από αφορισμούς του είδους "είναι κρατικές δουλειές, δε μας αφορούν". **Τα συμβάντα που παρουσιάζονται ως έκτακτα μας αφορούν, αφού, εκτός των άλλων, μας πληροφορούν για το πώς λειτουργεί η μηχανή σε κανονικές συνθήκες**²¹.

Χωρίς να υποτιμάμε τη βλακεία των αφεντικών, τις άκυρες (για τα συμφέροντά τους κινήσεις), ή τον παράγοντα τύχη που έχουν, συχνά, ένα μερίδιο ευθύνης στη δημιουργία ενός σκανδάλου, θεωρούμε ότι προηγείται πάντα κάποια προετοιμασία, η οποία, όμως, δεν καθορίζει την τελική έκβαση της κατάστασης. Πώς θα μπορούσαν, άλλωστε, να γνωρίζουν εξ αρχής τον αντίκτυπο ενός γεγονότος σε μια ανομοιογενή κοινωνία, με τις πλήθος συγκρούσεις και αντιφάσεις στο εσωτερικό της, που βρίσκεται συνήθως πιο μπροστά από το κράτος, όντας στις επάλξεις του πολέμου όλων εναντίον όλων και της φασίζουσας νοοτροπίας;

Γιατί τα σκάνδαλα είναι πρώτα και κύρια μηντιακά γεγονότα.

Άμα κάτσεις να το δεις λίγο ένα "γεγονός" όσο και να συζητιέται, όσο και να διαδίδεται στόμα με στόμα, όσος ντόρος και να γίνεται, αν δεν παίζουν και πρωτοσέλιδα με πηχάιους τίτλους, αν δεν παίζουν και δελτία με εννιά παράθυρα και εννιά ηλίθιους και καλά ειδικούς που γκαρίζουν όλοι μαζί "σκάνδαλο" δεν είναι. Είναι τέτοια η φύση των σκανδάλων που γεννιούνται, μεγαλώνουν και εκτονώνονται μέσα από τα μμε. Τα σκάνδαλα είναι μηντιακά γεγονότα και αυτός ο χαρακτήρας τους είναι ο μόνος δυνατός. Θέλοντας λοιπόν να εξετάσουμε τη λειτουργία των σκανδάλων θα πρέπει αναγκαστικά να σταθούμε αρκετά στο πως αυτά κινούνται μέσα από τα μήντια.

Λίγα λόγια για την γυάλα

Θα πρέπει να είμαστε ξεκάθαροι από την αρχή. Αντιμετωπίζοντας την κοινωνία και την εργατική τάξη πιο συγκεκριμένα ως ικανή να απελευθερώσει μόνη της τον εαυτό της, **βλέποντας δηλαδή στο προλεταριάτο την ικανότητα αυτοκαθορισμού του, είμαστε υποχρεωμένοι να δούμε σε αυτό τις ευθύνες των πράξεών του. Το να είναι ικανός κάποιος για τα καλύτερα σημαίνει πως είναι ικανός και για τα χειρότερα.** Μακριά από εμάς βρίσκονται λοιπόν κάθε μορφής ιδέες που βλέπουν στα μμε και στο κοινό τους καταστάσεις παντοδύναμου πομπού και πειθήνιου δέκτη αντίστοιχα, πλύση εγκεφάλου, ιδεολογική χειραγώγηση των "από κάτω" κατά εντολή των "από πάνω" κλπ. Το ότι στους καιρούς που ζούμε, εκτός από τα αφεντικά και το κράτος τους, χτυπάμε ως συνυπεύθυνους λογίων λογίων ρατσιστών, χαφιέδων, καριεριστών, φασιστών, πρεζονιών του lifestyle και λοιπό σκυλολόι δεν είναι γιατί είμαστε απαισιόδοξοι. Τα μμε είναι επιχειρήσεις και ως τέτοιες πουλάνε αυτό που το κοινό αγοράζει. *Το έχουμε ειδη πει πολλές φορές και το έχουμε γράψει και σε τσίχλους: η TV έχει και OFF.*

Τα μμε είναι για εμάς μηχανισμοί μεσολάβησης λοιπόν. Τα μμε για εμάς δεν είναι απλώς το μέσο της προπαγάνδας των αφεντικών, αν και σαφώς είναι και αυτό, *τα μμε για εμάς είναι η διαμεσολαβημένη κοινωνική κίνηση.* Έκτος από το λόγο των από πάνω υπάρχει και ο λόγος των από κάτω σε μια διαλογική κατάσταση μάλιστα αυτά τα δύο.

Στις 28 Δεκέμβρη 2005, ο δημοσιογράφος της Καθημερινής κύριος Ζούλας καταγγέλλει το Θέμο Αναστασιάδη για το θράσος του να δώσει τα ονόματα των κυπατζιδών που εμπλέκονται στην υπόθεση των Πακιστανών. Να λοιπόν τι λέει: "Ανέκαθεν οι δημοσιογράφοι είχαμε πρόσβαση σε μη δημοσιεύσιμες πληροφορίες. Γνωρίζαμε απόρρητα ζητήματα που αφορούσαν π.χ. την εθνική μας άμυνα, την εξωτερική μας πολιτική, την ασφάλεια της χώρας. Δεν ήταν ανάγκη να μας επισημάνουν οι πηγές μας ποιες πληροφορίες ήταν δημοσιεύσιμες και ποιες θα μπορούσαν να προκαλέσουν εθνική ζημία. Η επιδίωξη μας να έχουμε πρόσβαση σε απόρρητες πληροφορίες μας υπαγόρευε, αντίστοιχα, μια στάση ηξημένης υπευθυνότητας. Στις σπάνιες δε περιπτώσεις που κάποιος δημοσιογράφος παραβίαζε τον άγραφτο αυτό κανόνα, έχανε και την εκτίμηση των συναδέλφων του και την πρόσβασή του στην εμπιστευτική ενημέρωσή" (ΑΥΤΟ τ.8 Μάρτιος-Απρίλιος 2006, Του κράτους το αυτάκι σ.6).

Και να λοιπόν που οι δημοσιογράφοι δεν λένε απλώς την αλήθεια... Ξέρουν πολλά και ξέρουν και διάφορα και τα μαθαίνουν με ύποπτους τρόπους. Το αν όμως η πληροφορία θα βγει στη δημοσιότητα δε μετριέται μόνο από αν πουλάει ή όχι, μετριέται και από το κατά πόσον αυτό είναι εθνικό συμφέρον. Χμμμ...

²¹ Μετά την "αποκάλυψη" του σκανδάλου του υπερτιμημένου ομολόγου του TEADY, "μάθαμε" ότι η έκδοση ομολόγων είναι μια συνθησιμένη μέθοδος αποπληρωμής χρεών. Το ελληνικό κράτος καταβάλλει κάθε χρόνο ως προμήθεια για τέτοια ομολόγια 1,5 εκατ. Ευρώ, αφού "έτσι πληρώνονται τα χρέη για όπλα". ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 19 Μαρτίου 2007. Γίνονται που γίνονται οι αγορές, να μη βγουν και λίγα χρήματα παραπάνω;

Κάπου στα τέλη του Οκτώβρη του 2003 (ή στις αρχές του Νοέμβρη, υπήρξε σκόπιμη ασάφεια και σ' αυτό το θέμα) ο ΣΔΟΕ μπούκαρε στο σπίτι 35χρονου έλληνα, ο οποίος είχε εντοπιστεί ότι έσπρωχνε παράνομα "συμπληρώματα διατροφής" (και σωματικής διάπλασης) σε αθλητικούς τύπους μέσω διαδικτύου. Οι εφοριακοί έπεσαν (προφανέστατα κατά λάθος) σε κελεπούρι: ο εν λόγω (για τον οποίο επίσης σκόπιμα δεν ανακοινώθηκε το όνομά του...) είχε στην κατοχή του δεκάδες φωτογραφίες από σφαγές βοσνίων, στο οργανωμένο μακελειό του 1992-1995. Με δυο λόγια ο εν λόγω ηλεκτρονικός έμπορος ντόπια στα γυμναστήρια είχε κάνει καριέρα στην "ελληνική εθελοντική φρουρά" που έδρασε στο πλευρό των σερβοφασιστών. Στη συνέχεια είχε πάρει μέρος (προφανώς!) στη σφαγή της Σρεμπρένιτσα... ενώ στη συνέχεια, βρέθηκε σαν μισθοφόρος killer στο Κονγκό. Μέχρι το 1997 ή 1998. Ίσως... (Midnight Rebel, τ.8)

Να λοιπόν ένα καλό παράδειγμα του τι εννοούμε όταν λέμε πως τίποτα δεν βγαίνει παρά έξω χωρίς τη βούλα του κράτους. Δεν ήταν η σωστή στιγμή για να ανοίξει μια συζήτηση στην κοινωνία για το τι έκαναν οι έλληνες παραστρατιωτικοί στην Σρεμπρένιτσα το '95, για το ποια η σχέση των νεοναζι φουσκωτών με τα γυμναστήρια και όλων τους με την μαφία. Και γι' αυτό και δεν έγινε. Η πληροφορία που ξέφυγε θάφτηκε εν τη γενέσει

"Παρόλο που η παράδοση της ερευνητικής δημοσιογραφίας χρονολογείται από τα τέλη του 19ου αιώνα, τα πολιτικά γεγονότα της ταραγμένης δεκαετίας του 1960 της έδωσαν μια νέα ώθηση. Η δεκαετία του 1960 υπήρξε, σε κάποιο βαθμό, μια δεκαετία ρήξης και στη διάρκεια της νέα κοινωνικά κινήματα αμφισβήτησαν τα κέντρα ισχύος. Η κουλτούρα της αμφισβήτησης της δεκαετίας αυτής δεν μεταμόρφωσε από μόνη της τις δημοσιογραφικές πρακτικές, συνέβαλε όμως στη δημιουργία ενός κλίματος το οποίο ενίσχυσε την ερευνητική δημοσιογραφία" (Τ.Τόμσον, Πολιτικά σκάνδαλα στην εποχή της εικόνας, σελ.152 εκδόσεις Καστανιώτη).

Ο Τόμσον δεν είναι κανας τυχαίος. Είναι καθηγητής κοινωνιολογίας του Cambriidge και θεωρείται ειδικός στο θέμα των μμε, είναι δε και από τους λίγους του κλάδου που έχουν ασχοληθεί εκτενώς με το θέμα των σκανδάλων. Τι μας λέει εδώ λοιπόν ο προφέσορας; Κάτι παίζει στο '60-'70 και κάτι παίζει και στη δημοσιογραφία μετά. Πόσοι άραγε του ίδιου φυράματος έχουν σκύψει και μελετάνε προσεχτικά το πώς οι αρνήσεις του παρελθόντος θα γίνουν οι καταφάσεις του μέλλοντος;

Δεν μας απασχολεί στιγμή το αν τα μήντια λένε αλήθεια η ψέματα γιατί πιστεύουμε πως δεν είναι εκεί η ουσία, αυτό που μας απασχολεί είναι ότι μιλάνε για εμάς (το κάθε εμάς) αντί για εμάς. Κοιτώντας όμως το χείμαρρο των πληροφοριών που φεύγουν από τα μμε είναι πολλά αυτά που μπορεί να βρει να αντιχρησιμοποιήσει όποιος πάει να κινηθεί ανταγωνιστικά. Πίσω από τις γραμμές των εφημερίδων βρίσκεται ο λόγος των αφεντικών, τα σχέδιά τους, οι ελπίδες τους, οι αποτυχίες τους, αλλά και η φαγωμάρα τους, βρίσκεται όμως και κάτι άλλο, η κίνηση των από κάτω, οι αρνήσεις τους αλλά και η αποδοχή τους και καμιά φορά η ενεργητική συμμετοχή τους.

Πιστεύουμε πως υπάρχει ένα βήμα που βρίσκεται μετά το "η TV έχει και OFF", ένα βήμα προς την ίδια κατεύθυνση μεν, αλλά μετά από αυτό. Αυτό το βήμα είναι η αντιανάγνωση του διαμεσολαβημένου διαλόγου των μμε. Υπό αυτό το πρίσμα και εμείς βλέπουμε τα σκάνδαλα, το πανηγυράκι δηλαδή των μεσολαβήσεων. Ίσως και να είναι δύσκολο έργο.

Και λίγα για το ψάρι

Η πρώτη εμφάνιση των σκανδάλων ως πολιτικό φαινόμενο συμπίπτει με την επικράτηση του καπιταλιστικού συστήματος. Το είπαμε εξαρχής τα σκάνδαλα είναι μηντιακά φαινόμενα και καμιά έκπληξη δεν πρέπει να προκαλεί το ότι ήταν αναγκαία η ανακάλυψη ενός μαζικού μέσου, όπως η εφημερίδα, ως την ανάδυση της ιδέας της ελευθερίας του τύπου για να ξεσπάσουν τα πρώτα πολιτικά σκάνδαλα.

Είπαμε ακόμη πως βλέποντας τα μμε ως μεσολάβηση, καθόλου δεν μας απασχολεί τον αν τα μμε λένε αλήθεια ή ψέματα. Είναι η ίδια η φύση της δημοσιογραφίας που για να λειτουργεί σωστά θα πρέπει να υπάρχει πληθώρα απόψεων. Θα πρέπει να υπάρχουν μήντια που λένε το Α και μήντια που λένε το Ω, μήντια που υπερασπίζονται την μία φράξια του κεφαλαίου και μήντια που υπερασπίζονται την άλλη, μήντια που κατηγορούν το ένα το άλλο και μήντια που ξαφνικά αποκαλύπτουν την αλήθεια. Πως θα λειτουργούσαν ως επιχειρήσεις και πώς θα λειτουργούσαν ως μεσολαβητές αν ήταν υποχρεωμένα να λένε όλο τα ίδια και τα ίδια και αυτά τα ίδια ήταν όλα διατάγματα; Όχι το κοινό πρέπει να είναι ελεύθερο να διαλέξει το προϊόν που του ταιριάζει, και τι πειράζει; Αφού έτσι και αλλιώς όλα τα προϊόντα είναι για το καλό αυτού του κόσμου. Οι πρώτοι αστοί το ήξεραν αυτό πολύ καλά και για αυτό κατέκτησαν και διαφύλαξαν με νύχια και με δόντια την αξία της "ελευθερίας του τύπου". Άλλη μια αστική ελευθερία, όπως η ελευθερία των εκλογών ή η ελευθερία της εργασίας. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο υπάρχουν και τα σκάνδαλα ως στιγμές ενός μηντιακού χρόνου, τα μήντια επιδεικνύουν με καμάρι την ανεξαρτησία τους ως εξουσία, χτυπώντας (και καλά τώρα) ακόμη και τα "αφεντικά" τους και ταυτόχρονα βγάζουν και λεφτάκια με τα επιπλέον φύλλα και την αυξημένη τηλεθέαση που φέρνουν τα σκάνδαλα.

Τα μήντια είναι μεν μεσολαβητές της κοινωνικής κίνησης αλλά δεν είναι ο μόνος τέτοιος μηχανισμός. Πολλοί άλλοι, κάποτε ισχυρότεροι από τα μμε, υπάρχουν, όπως τα συνδικάτα που μεσολαβούν την ταξική πάλη και τα κόμματα που μεσολαβούν την πολιτική. Έχουμε ήδη μιλήσει για μια στροφή των κοινωνιών προς την lifestyle απολιτίκ, αταξική οπτική, δεν θα ήταν δυνατόν αυτές οι παλιές μεσολαβήσεις να συνεχίσουν, όχι βέβαια ότι εξαφανίστηκαν, απλώς ο ρόλος τους δεν είναι πια τόσο κεντρικός. **Την σκυτάλη την πήραν τα μήντια μετατρεπόμενα σε έναν μηχανισμό καθολικής μεσολάβησης, διαμεσολαβώντας ακόμη και τις παλιές μεσολαβήσεις.**

Κάποτε, όχι και πολύ παλιά, η πολιτική ήταν βασισμένη σε πολύ διαφορετικές αξίες. Στο πολιτικό πεδίο κυριαρχούσε η σύγκρουση της αριστεράς με την δεξιά, μία σύγκρουση η οποία είχε και κάποια ταξικά χαρακτηριστικά καθώς η αριστερά εξέφραζε την αναγκαιότητα του καπιταλισμού να κάνει παραχωρήσεις προς την εργατική τάξη και η δεξιά εξέφραζε την αναγκαιότητα του κεφαλαίου να επεκτείνεται και να αυξάνει τα κέρδη του. Η σύγκρουση αυτών των δύο παρήγαγε ομαλότητα για το κεφάλαιο. Οι εφημερίδες και τα κανάλια ήταν χρωματισμένα το ίδιο και το κοινό τους και οι πο-

λιτικές απόψεις είχαν ταξική αναφορά. Και έτσι έπρεπε να γίνεται για το καλό του καπιταλισμού.

Οι εργατικές αρνήσεις των κινημάτων των δεκαετιών '60-'70 είναι που χάλασαν την όλη κατάσταση. Ένα νέο μοντέλο πολιτικής ομαλότητας έπρεπε να βρεθεί που να μην αναφέρεται πουθενά όμως στην εργατική τάξη πλέον. Οι ιδεολογίες του lifestyle, του καταναλωτισμού, της εργασιακής ανέλιξης και του ατομισμού προσέφεραν μεγάλο έργο. Η κυρίαρχη πολιτική πλέον δεν εκφράζεται ως επιλογή μεταξύ αριστερών και δεξιών πολιτικών προγραμμάτων, η κατεύθυνση πλέον δεν αμφισβητείται ή συζητείται από κανένα. Αυτό που πρέπει να γίνεται είναι απλώς να διαλεχτεί ο ικανότερος πολιτικός που θα την εφαρμόσει. Ο καπιταλισμός όμως, το είπαμε είδη, είναι ένα σύστημα ελευθερίας, έχει ανάγκη από την αλλαγή. Πως θα γίνουν όμως οι αλλαγές πλέον αφού η πολιτική έχει αποιδεολογικοποιηθεί; Εδώ έρχονται οι νέες μεσολαβήσεις και εδώ έρχονται και τα σκάνδαλα. Αφού αυτό που αναζητείται είναι ο "άξιος εφαρμοστής" η αλλαγή θα πρέπει να βασίζεται στην ποιότητα της αξίας του. Ποιος καλύτερος τρόπος για να βαφτιστεί ανάξιος κάποιος από το να εμφανιστεί ένα σκάνδαλο γύρω από το όνομά του.

Μηντιακή ζωή, μηντιακή κοινωνικότητα και άρα και μηντιακή πολιτική και να που το εργαλείο σκάνδαλο ξανακάνει την εμφάνισή του.

Αν και η δουλειά των μήντια, και ειδικά μέσω της TV ή το ραδιόφωνο, μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '70 είχαν να παρουσιάζουν το υπάρχον έτσι που να μην σηκώνει αμφιβολίες ή να είναι φερέφωνο των κομματικών γραμμών, οι αρνήσεις των κινημάτων των εποχών άλλαξαν και εδώ πολλά. Βάζοντας ξανά τη δράση στην πολιτική και κατεβάζοντας την στον δρόμο, στις δουλειές, στις γειτονιές, στην πραγματική ζωή τέλος πάντων πέτυχαν και κάτι σημαντικό, έκαναν την ενημέρωση αδιαμεσολάβητη, αυτοί που έγραφαν τις προκηρύξεις τις μοίραζαν κίολας, τα νέα κυκλοφορούσαν από πρόσωπο με πρόσωπο επαφή και τα γεγονότα συνέβαιναν στο δρόμο και για αυτό ήταν πραγματικά.

Τα μήντια δεν θα μπορούσαν να γυρίσουν πίσω στην παλιά βαρετή μορφή τους. Δεν μπορούσαν να αγνοήσουν τις αρνήσεις πια, μπορούσαν όμως να κάνουν κάτι άλλο: να τις αφομοιώσουν, να τις εντάξουν στο ρεπερτόριό τους οργανώνοντας ταυτόχρονα την αντεπίθεση ενός παλιού κόσμου που μοιάζει πάντα νέος. Έτσι λοιπόν αναδείχτηκε μια νέα λογική δημοσιογραφίας και ένα νέο είδος δημοσιογράφων, η δημοσιογραφία έγινε ερευνητική και αποκαλυπτική και οι δημοσιογράφοι μόνοι τους φόρεσαν τα ρούχα του μοναχικού επαναστάτη που με προσωπικό κόστος τα βάζουν με κάθε εξουσία, αδέκαστοι κριτές και υπερήρωες στο πλευρό του κοσμάκη. Ο σπείντερμαν είναι φωτορεπόρτερ, ο σούπερμαν συντάκτης και ο μπάτμαν αφεντικό. Γαμώ;

Μπορεί πια τα μήντια να μη δείχνουν διαδηλώσεις, να αμφισβητούν επιθετικά, αλλά δυο φορές την εβδομάδα μπορείς να δεις τον αγωνιστή αριστεριστή Τριανταφυλλόπουλο να τους κολλάει στον τοίχο, να τους τα λέει σταράτα, να τους τρίζει τα δόντια, να τους ξεσκεπάζει, να τους ποδοπατά, και να τους σερβίρει εκλεκτούς μεζέδες μετά την εκπομπή. Μπορείς ακόμη την άλλη μέρα στη δουλειά να συζητήσεις το νέο σκάνδαλο που ξέσπασε και το πόσο διεφθαρμένοι είναι. Χαλιέται πουθενά το φιλοθέαμον κοινό;

Καθώς όμως μπαίνουμε και στο ψητό θα πρέπει και εμείς να αναρωτηθούμε είναι τα σκάνδαλα ενοχλητικά προς τον καπιταλισμό; Κάνουν οι δημοσιογράφοι καμιά φορά καλό στην επαναστατική οπτική; **Ή μήπως καμιά φορά "περιθωριακοί" σαν και του λόγου μας μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις αποκαλύψεις τους για να τους τα γυρίσουν στην μούρη;**

Ας δούμε πως ξεσπά ένα σκάνδαλο. Το είπαμε ήδη, ένα γεγονός από μόνο του δεν είναι σκάνδαλο, για να γίνει ένα γεγονός σκάνδαλο θα πρέπει να προβληθεί από τα μήντια και θα πρέπει να προβληθεί πλατιά και μαζικά. Πριν έρθουν τα μήντια όμως το αν ένα γεγονός, μια οικονομική ατασθαλία ενός πολιτικού πχ. θα καταφέρει να φτάσει ως αυτά και να γίνει σκάνδαλο εξαρτάται από διάφορους παράγοντες. Εξαρτάται από το αν θα βρεθούν "συνάδελφοι" να τον καρφώσουν ή αν θα επιτρέψει κάτι τέτοιο το κόμμα τους. Εξαρτάται από τους μπάτσους και το πόσο θα προχωρήσουν τις έρευνες τους ή αν θα το θάψουν σε κανά φάκελο. Εξαρτάται από τους δικαστές του κατά πόσο θα έχουμε ανοιχτές δίκες με κανάλια, διαρροές από έρευνες ή όχι κλπ. Εξαρτάται από το πόσο θα βρεθούν ομάδες συμφερόντων που θα έχουν κέρδος από την αποκάλυψη αυτή ώστε να την στηρίξουν ή αν θα βρεθούν μόνο ομάδες που ζημιώνονται ώστε να πιέσουν να θαφτούν όλα εν τη γένεση. Και τέλος εξαρτάται από τα μήντια του αν θα κρίνουν ότι πουλάει ή όχι. Πριν τους δημοσιογράφους όμως, το αν ένα γεγονός θα γίνει σκάνδαλο θα πρέπει να περάσει από τα χέρια των πολιτικών, μετά από τα χέρια των μπάτσων και δικαστών, και μετά από τα χέρια των καναλαρχών και στο τέλος βέβαια πρέπει να πάρει και την έγκριση του κοινού, πουλάει ή όχι; Δηλαδή όμως το αν θα ξεσπάσει σκάνδαλο ή όχι περνά πρώτα από τα χέρια του κράτους μετά των μμε και μετά ξεσπά. Έχουμε κάθε λόγω λοιπόν (σαν πονηρούληδες που είμαστε) να λέμε πως κάθε σκάνδαλο που ξεσπά κρύβει πίσω του κρατικές, αφεντικίσικες και μικροαστικές πολιτικές, φιλοδοξίες και σχεδιασμούς.

Τι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε εμείς λοιπόν; Ίσως τα σκάνδαλα σαν πιξίδα να μας δείχνουν τους δρόμους των αφεντικών, τους δρόμους που πρέπει να χτυπήσουμε και όχι να ακολουθήσουμε.

Από εκεί και πέρα ο δρόμος για το ξέσπασμα ενός σκανδάλου είναι λίγο πολύ γνωστός, ένα κανάλι/εφημερίδα δειλά θα πετάξει την ειδησούλα που του διέρρευσε τα κρατικά χέρια, αμέσως θα γίνει αντιληπτή από τα άλλα κανάλια/εφημερίδες που για να μην μείνουν πίσω στην κούρσα της αποκάλυψης θα την αναπαράγουν χωρίς να επιβεβαιώνουν τίποτα και σαν χιονοστιβάδα όλοι θα μπουν στη χορωδία της σύγχυσης. Και η αριστερά παίζει και αυτή τον ρόλο της εδώ, αλλά για αυτήν παρακάτω.

Λέμε όμως το κοινό δεν είναι παθητικός δέκτης. Τι έχουμε να πούμε πιο συγκεκριμένα επί

του θέματος; Το κοινό δεν παίρνει τα σκάνδαλα άκριτα. Τα εισάγει στην ζωή του, τα συζητά στις δουλειές, στα τραπέζια, στους καφέδες, στα κρεβάτια. Συζητά τι είναι σωστό και τι όχι επανατοποθετεί τα όρια. Ανατοποθετεί τα όρια προς όφελος των αφεντικών. Τα ξέρει αυτά το κράτος και για αυτό τους τα δίνει, αν είχε την παραμικρή υποψία πως τα πράγματα θα ακολουθούσαν άλλο δρόμο θα υπήρχε σιωπή και όχι θόρυβος. Αυτή δεν είναι η δουλειά του;

Η κατάσταση λοιπόν δεν ξεφεύγει πουθενά. Τι γίνεται όμως σε υπερβάλλον ζήλο σε συγκρούσεις φραξιών του κεφαλαίου; Τι γίνεται αν η χιονοστιβάδα των αποκαλύψεων κατά λάθος βγάλει στην φόρα πιο πολλά από όσα πρέπει; Τι γίνεται αν αντί για μηντιακή παθητικότητα εμφανιστούν αρνήσεις; Το είπαμε τα σκάνδαλα πηγάζουν από τη "βρύση" των μμε, το χέρι όμως που κρατά την κάνουλα είναι του κράτους και όποτε πρέπει ξέρει και να την κλείνει πέρα από το να την ανοίγει. Τη βρώμικη δουλειά πρέπει και πάλι να την κάνουν οι φίλοι μας οι δημοσιογράφοι.

Είναι γεγονός ότι η δουλειά της "κατεστημένης" δημοσιογραφίας (υπάρχει και άλλη; Όχι!) στις περιπτώσεις ξεσπάσματος σκανδάλων δεν είναι καθόλου δευτερεύουσα. Η σύνθεση κρατικών και παρακρατικών μηχανισμών σε κάθε σημείο της κυριαρχίας πρέπει να φιλτράρεται τόσο ώστε το θέαμα της "απαξίωσης" (στην πραγματικότητα ο αποπληθωρισμός των παρασώτων, οι όποιες μεταξύ τους εκκαθαρίσεις) να παραμένει τέτοιο και μόνο τέτοιο. Οι ισορροπίες είναι λεπτές. Ένα λάθος βήμα παραπέρα και η κατάρρευση της εμπιστοσύνης στους θεσμούς της κοινωνικής αυτοκαταστροφής μπορεί να πάρει ανεξέλεγκτους ρυθμούς. Οπότε οι δαιμόνιοι ρεπόρτερ έχουν καθήκον να επαναφέρουν την αισθητική "τάξη" της καπιταλιστικής παρακμής. Να την παρουσιάζουν σαν σήριαλ φαινόμενο. Να συγκρατούν τις "αποκαλύψεις" στο κλισιαρισμένο ρεπερτόριο της "διαφθοράς": σεξουαλικότητα... χρηματισμός... τέλος²².

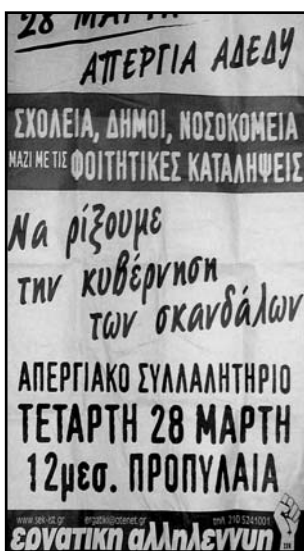
"Κάτω η κυβέρνηση των σκανδάλων" και άλλες αριστερές ιστορίες

Κάθε φορά που ξεσπάει ένα σκάνδαλο προκαλεί μια σειρά από αντιδράσεις. Αντιδράσεις που είτε εκφράζονται μέσα από τηλεοπτικά παράθυρα και πάνελ "ειδικών", συνεντεύξεις τύπου και προσωπικές συναντήσεις με τον πρωθυπουργό, είτε πυροδοτούν έντονες συζητήσεις στη δουλειά, στο σπίτι, στον καφέ. Ο καθένας φαίνεται να συγκινείται βαθύτατα από το θέμα και να 'χει να πει κάτι πάνω σε αυτό. Τι γίνεται όμως με την αριστερά, τόσο με την επίσημη κρατική εκδοχή της (Κ.Κ.Ε., ΣΥΝ. κ.λ.π.) όσο και με τα εκάστοτε υποκείμενα-φορείς μιας διάχυτης αριστερής και αριστερίζουσας ιδεολογίας; Ποια είναι η εν γένει στάση και κατ' επέκταση λειτουργία τους στην πολιτική και κοινωνική διαχείριση των σκανδάλων;

Είπαμε και πιο πριν και το ξαναλέμε πως αναγκαία προϋπόθεση για να θεωρηθεί κάτι ως σκάνδαλο και εν συνεχεία να αντιμετωπιστεί αναλόγως είναι η δημόσια προβολή του από τα μήντια. Τα μήντια όμως, ως ένας από τους σχετικά μοντέρνους μηχανισμούς διαμεσολάβησης της κοινωνικής κίνησης και των κοινωνικών σχέσεων, στην περίπτωση των σκανδάλων επιτελούν και μια άλλη διαδικασία: διαμεσολαβούν ακόμα και τις πιο παραδοσιακές μορφές διαμεσολάβησης της κοινωνικής κίνησης με πολιτικούς όρους αυτή τη φορά, τα ίδια τα κόμματα. Κόμματα που μετά και την ενσωμάτωση των αρνήσεων των δεκαετιών του '60 και '70 έχουν πλέον χάσει την "ιδεολογική" τους ταυτότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους που τα κατέτασσε σε αριστερά και δεξιά.

Καθώς η πολιτική έχει από καιρό τώρα αποιδεολογικοποιηθεί προκειμένου να βρίσκεται σε αντιστοιχία με τις σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις του ευδαιμονισμού και της κατανάλωσης, τα αριστερά κόμματα δεν φαίνεται να διαφέρουν και πολύ από τα δεξιά ως προς την πολιτική στρατηγική και τον πολιτικό τους λόγο. Στην απέλπιδα προσπάθειά τους για απεύθυνση σε ευρύτερα στρώματα του κοινωνικού γίνεσθαι προσχωρούν στην νεοφιλελεύθερη ιδεολογία προσφέροντας μια δήθεν "εναλλακτική" πρόταση στο πολιτικό πεδίο που στην ουσία αποτελεί χειρισμό πολιτικής κεφαλαιοποίησης μιας σειράς ιδεολογικών προτάσεων των αφεντικών. Έτσι εμφανίζονται πλέον ως πρεσβευτές μιας σειράς "αξιών" που ξεχωρίζουν για τον οικουμενισμό, τη διαταξικότητα, ή καλύτερα την αταξικότητά τους: εκσυγχρονισμός, τιμιότητα, νεότητα, ζωτικότητα, πολιτική υγεία, κάθαρση, υπέρβαση και άλλα τέτοια ωραία, χωρίς βέβαια να ξεχνάνε και τις παλιές καλές και δοκιμασμένες αξίες του είδους έθνος, πατρίδα, γλώσσα, πίστη. **Δεν θα μπορούσε λοιπόν να είναι τυχαίο το γεγονός πως τα αυτοαποκαλούμενα αριστερά κόμματα βγαίνουν στο προσκήνιο σαν τα σαλιγκάρια μετά τη βροχή κάθε φορά που ξεσπάει ένα σκάνδαλο για να απαιτήσουν κάθαρση από τη διαφθορά και παραδειγματικές τιμωρίες και αποπομπές των υπευθύνων.** Έχουν να πάρουν από αυτή την κατάσταση και είναι πολύ λογικό και αναμενόμενο να ζητήσουν και το δικό τους κομμάτι από την πίτα. Άλλοτε βγαίνουν στις ειδήσεις σε αντικριστά παράθυρα με τους "δεξιούς" αντιπάλους τους κραυγάζοντας πότε ότι το θέμα δεν είναι το συγκεκριμένο σκάνδαλο και ότι τα πραγματικά προβλήματα του τόπου θα πρέπει να εντοπιστούν αλλού, επιδιώκοντας με αυτόν τον τρόπο να προκαλέσουν σύγχυση και νταβαντούρι γύρω από τους ίδιους, και άλλοτε φορώντας τον μανδύα του σωτήρα και του τοποτηρητή της τάξης, της ασφάλειας και της προστασίας των κοινωνικών και ανθρώπινων δικαιωμάτων ωρύνονται εναντίον της κυβέρνησης, και όποτε τους παίρνει (όταν η συγκυρία είναι ευνοϊκή για κάτι τέτοιο - τύπου όλοι τους βρίζουν ακόμα και η κυβέρνηση, γιατί όχι και εσύ που τους έβριζες ανέκαθεν) θυμούνται να αποδώσουν ευθύνες στην ξένη ιμπεριαλιστική υπερδύναμη που είναι πάντα υπεύθυνη για όλα τα στραβά που συμβαίνουν στην ψωροκώστανα, στους Αμερικάνους, το πάντα τέλειο άλλοθι.

Η αλήθεια είναι πως με τους παραπάνω τρόπους τόσο τα αριστερά κόμματα, όσο και η εξωκοινοβουλευτική αριστερά τύπου "δίκτυο για τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα" και "συμμαχία σταματήστε τον πόλεμο" δεν στοχεύει μόνο στην προσέλκυση πιθανών ψηφοφόρων εκμεταλλεόμενη πολιτικά το συγκεκριμένο σκάνδαλο, αλλά κυρίως στην μονιμότερη νομιμοποίησή της στην κοινή συνείδηση ως του αριστερού εκείνου αντίποδα στη συζήτηση οποιουδήποτε σκανδάλου που ξέσπασε ή πρόκειται να ξεσπάσει. Ενός αρι-

Αφίσα της "εργατικής αλληλεγγύης" για το σκάνδαλο τον ομολόγων. Πια είναι αυτή η κυβέρνηση των σκανδάλων;

στερού αντίποδα που πέρα και έξω από κομματικούς χρωματισμούς και ιδεολογίες φιλοδοξεί να αγγίξει όλους τους Έλληνες, που θεωρητικά ενδιαφέρονται για την ομαλή λειτουργία των κρατικών μηχανισμών και την τήρηση κάποιων στοιχειωδών αρχών νομιμότητας ανεξαρτήτως οικονομικοκοινωνικής τάξης. Δεν νομίζουμε ότι είναι ανάγκη να επεκταθούμε ιδιαίτερα σε συγκεκριμένα παραδείγματα για την στάση τόσο της κοινοβουλευτικής όσο και της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς κάθε φορά που ένα σκάνδαλο κατακλύζει την επικαιρότητα, αν και θα επιβεβαιώναν πολύ εύκολα όσα είπαμε παραπάνω καθώς είναι πολλά και κάποια από αυτά αρκετά πρόσφατα. Ο λόγος για αυτήν μας την επιλογή έχει να κάνει με το γεγονός ότι η ίδια κάνει τόσο καλά τη δουλειά της σ' αυτόν τον τομέα, ώστε έχει καταφέρει να εδραιωθεί στην συνείδηση όλων ως αναπόσπαστο κομμάτι της νοητικής αναπαράστασης για τα σκάνδαλα, με την μορφή του "καθαρού" και "ανένταχτου" αντίλογου που απαιτεί εξυγίανση και ανάληψη πολιτικών πρωτοβουλιών απέναντι σε κάθε σκάνδαλο.

Η Αριστερά λοιπόν ως κομμάτι του κράτους συμπορεύεται με τους κρατικούς σχεδιασμούς παίζοντας σταθερά τον ίδιο ρόλο με ελαφριές κάθε φορά παραλλαγές. Πότε ζητάει την παραίτηση της κυβέρνησης, πότε κατηγορεί τους Αμερικάνους, πότε αλλάζει θέμα. Πάντα όμως βρίσκεται κι αυτή εκεί που βράζουν τα πράγματα και οργιάζουν οι αποκαλύψεις για να φωνάξει, για να καταγγείλει, για να πει στην κυβέρνηση ότι το παράκανε, για να δώσει τελοσπάντων το παρόν.

Τελειώνοντας πιστεύουμε ότι θα αξίζει εδώ μια ειδική μνεία για τους αποκαλούμενους αριστερούς ή αριστεριζόντες δημοσιογράφους που μη χάσουν κι αυτοί τρέχουν είτε ως άλλοι σταυροφόροι να "αποκαλύψουν" το σκάνδαλο, είτε να το αναμεταδώσουν διαμεσολαβώντας έτσι τις αντιδράσεις τόσο της κοινής γνώμης, όσο και ενός ειδικότερου κοινού που διατρέχεται από "αριστερές" πεποιθήσεις. Αυτοί λοιπόν οι τύποι που κάποιοι θα μπορούσε να πει ότι ενδεχομένως να εξυπηρετούν τα συμφέροντα του ενός ή του άλλου κόμματος, της μίας ή της άλλης φράξιας των αφεντικών, και ενδεχομένως να μην είχε και ολότελα άδικο, κατά τη γνώμη μας εξυπηρετούν μια άλλη πιο ζωτικής σημασίας λειτουργία για τον καπιταλισμό και το κράτος. Οι ίδιοι δεν λειτουργούν μόνο αποσυμπίεστικά εκτονώνοντας μέσα σε έναν μη ντυτικό χώρο και χρόνο την γενικότερη αγανάκτηση που επιφέρει ένα σκάνδαλο που ξεσπά καθιστώντας την έτσι απόλυτα ελεγχόμενη και χειραγωγήσιμη, αλλά επιπλέον βοηθούν στην σταδιακή εξοικείωση του κοινού και με κάτι ακόμα πιο σημαντικό. Με την αναδιάρθρωση της τυπικής νομιμότητας, με την ρευστοποίησή της. Χρησιμοποιώντας το πρόσχημα του εκάστοτε σκανδάλου στέλνουν αργά και σταθερά μηνύματα για τη μετακίνηση του κράτους και των μηχανισμών του σε μηχανισμούς έκτακτης ανάγκης²³.

²² Midnight rebel τ.12, σ.7

²³ "Αυτό που συμβαίνει είναι ότι ο μετασχηματισμός των δημοκρατιών του εμπορεύματος σε ολοκληρωτικούς μηχανισμούς έκτακτης ανάγκης δεν είναι ακαριαίος με τον παραδοσιακό τρόπο, δεν είναι κλασικά αιφνιδιαστικός στον χρόνο και στον χώρο, επειδή δεν υπάρχει κανένας (οργανωμένος αντίπαλός του) που να πρέπει να αιφνιδιαστεί! Και δεν υπάρχει τέτοια ανάγκη αιφνιδιασμού επειδή ο μετασχηματισμός της τελικής διαχείρισης της κρίσης δεν γίνεται σε συνθήκες οξυμένου πολιτικά ταξικού ανταγωνισμού. Αφού το προλεταριάτο στις μητροπόλεις ΔΕΝ θέτει ζήτημα κατάληψης και καταστροφής των μορφών κεντρικής εξουσίας, τα αφεντικά και οι κρατικοί μηχανισμοί τους... κινούνται με βία αλλά όχι με βιασύνη." flipside τόμος Ι Ιανουάριος-Οκτώβριος 2006 ορέυουν ταγκό τα κράτη;" σελ.24 εκδόσεις αντιποικείο

Σχετικά αποσπάσματα από παλαιότερα και πιο σύγχρονα δημοσιεύματα του τύπου που βρήκαμε αρκετά ενδιαφέροντα για το θέμα μας:

1) Σκάνδαλο Κοσκωτά "Συμπαράταξη Παλιά και Νέα".

"Η αριστερά εμφανίζεται να βρίσκεται μπροστά σε μια ιστορική ευκαιρία, να παίξει το σημαντικότερο χαρτί της σ' όλη τη διάρκεια των 15 χρόνων που μεσολάβησαν από την πτώση της χούντας. Η ραγδαία πτώση της δημοτικότητας του ΠΑΣΟΚ και του Ηγεμόνος και η πλήρης αναξιοπιστία που εμπνέει αυτό το ξεχαραλωμένο κόμμα, δίνουν τη δυνατότητα στην αριστερά να αξιοποιήσει την πολιτική φθορά των τελευταίων μηνών που έχει επέλθει με τα σκάνδαλα, το λαθρεμπόριο όπλων, τις μίζες και να προβληθεί ως η αριστερή διέξοδος από την πολιτική κρίση. Ο ρόλος της συμπαράταξης αναβαθμίζεται και διεκδικεί το μερίδιό στην πολιτική διαχείριση που της ανήκει. Οι ραγδαίες πολιτικές εξελίξεις του τελευταίου εξαμήνου επιτάχυναν τις διαδικασίες της συμπαράταξης, της έδωσαν καινούργιο ρόλο και προοπτικές."

2) Σκάνδαλο απαγωγής Πακιστανών, Ελευθεροτυπία 05/06/2006: "Εξηγείται σήμερα στον Αλαβάνο ο Καραμανλής". "Η δράση των ξένων μυστικών υπηρεσιών στην Ελλάδα με πρόφαση την τρομοκρατία, καθώς και μυστικά πρωτόκολλα στις συμφωνίες συνεργασίας με τις υπηρεσίες αυτές έρχονται στο προσκήνιο με τη συνάντηση που έχει σήμερα με τον πρωθυπουργό ο πρόεδρος του ΣΥΝ. Το θέμα που έχει θέσει ο Αλέκος Αλαβάνος είναι η απαγωγή και η ανάκριση των Πακιστανών, οι οποίοι ζουν στην Ελλάδα, από Βρετανούς πράκτορες. Τα περιστατικά τοποθετούνται κατά το καλοκαίρι και το φθινόπωρο σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας (και στην Αθήνα). ...Η αποδοχή του πρωθυπουργού να συναντηθεί με τον πρόεδρο του ΣΥΝ για αυτό το θέμα, αποτελεί εκ των πραγμάτων την πρώτη έμμεση αποδοχή των καταγγελιών...Μιλώντας στο ραδιόφωνο της NET, ο γραμματέας του ΣΥΝ Νίκος Χουντής αναρωτήθηκε αν στο όνομα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας μπορεί να καταλυθεί κάθε προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αν η Ελλάδα έχει γίνει ξεφραγο αμπελι των μυστικών υπηρεσιών, βρετανικών και αμερικανικών κ.λ.π. κ.λ.π."

3) Σκάνδαλο απαγωγής Πακιστανών, Ελευθεροτυπία Τίτλος 13/05/2006: "Να φύγει ο πρέσβης"

"Η Συμμαχία Σταματήστε τον Πόλεμο και η Πρωτοβουλία Γένοβα ζητούν την παραίτηση της ελληνικής κυβέρνησης που έκανε τις απαγωγές και στη συνέχεια με ψεύδη τις κουκούλωσε όταν ερωτήθηκε δημόσια. Τα παραπάνω μεταξύ άλλων είπαν χθες σε κοινή συνέντευξη τύπου θύματα των απαγωγών, ο πρόεδρος του πακιστανικού συλλόγου Τζαβέντ Ασλάν, ο δημοσιογράφος της εφημερίδας της πακιστανικής κοινότητας της χώρας μας Ιρφάν Ταμούρ και οι πρόεδροι της Συμμαχίας Σταματήστε τον Πόλεμο και Πρωτοβουλίας Γένοβα, Γιάννης Σηφρακάκης και Πέτρος Κωνσταντίνου, αντίστοιχα. "Μετά τις κοινές δηλώσεις του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Δημ. Λινού και του εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών Δημ. Παπαγγελόπουλου (προχθές) για το πόρισμα του εισαγγελέα κ. Δεγαίτη ότι οι απαγωγές των Πακιστανών όντως έγιναν το καλοκαίρι του 2004 από όργανα των ελληνικών κρατικών υπηρεσιών για το θέμα των απαγωγών, επιβεβαιώνονται τα όσα τόσο καιρό φωνάζαμε", είπε ο Γ. Σηφρακάκης. Οι αποκαλύψεις του πορίσματος του εισαγγελέα Δεγαίτη - πρόσθεσε - δείχνουν την πολιτική ευθύνη της κυβέρνησης στις απαγωγές των Πακιστανών. "Το 1963-είπε ο Π. Κωνσταντίνου-ο προηγούμενος Καραμανλής ηγούνταν ενός κράτους που δολοφόνησε τον Λαμπράκη και αναγκάστηκε να φύγει νύχτα. Το ίδιο ζητούμε να κάνει και η τωρινή καραμανλική κυβέρνηση"....

4) "Αυτό που συμβαίνει είναι ότι ο μετασχηματισμός των δημοκρατιών του εμπορεύματος σε ολοκληρωτικούς μηχανισμούς έκτακτης ανάγκης δεν είναι ακαριαίος με τον παραδοσιακό τρόπο, δεν είναι κλασικά αιφνιδιαστικός στον χρόνο και στον χώρο, επειδή δεν υπάρχει κανένας (οργανωμένος αντίπαλός του) που να πρέπει να αιφνιδιαστεί! Και δεν υπάρχει τέτοια ανάγκη αιφνιδιασμού επειδή ο μετασχηματισμός της τελικής διαχείρισης της κρίσης δεν γίνεται σε συνθήκες οξυμένου πολιτικά ταξικού ανταγωνισμού. Αφού το προλεταριάτο στις μητροπόλεις ΔΕΝ θέτει ζήτημα κατάληψης και καταστροφής των μορφών κεντρικής εξουσίας, τα αφεντικά και οι κρατικοί μηχανισμοί τους... κινούνται με βία αλλά όχι με βιασύνη." Από την έκδοση flip side, "χορεύουν ταγκό τα κράτη".

Τρία κλικ δεξιά...

Δεν θεωρούμε ότι η κοινωνία κρατάει στάνταρ στάση απέναντι σε κάθε σκάνδαλο που σκάει. Θεωρούμε όμως, από την άλλη, ότι όταν μέσω ενός σκανδάλου της τίθεται ένα ζήτημα κρατάει μια σταθερή στάση, γιατί αυτό βγάλαμε ως συμπέρασμα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά παραδείγματα σκανδαλών που περιγράψαμε. Και τα θεωρούμε χαρακτηριστικά γιατί εκτός όλων των άλλων, δείχνουν και τις μεταβολές στην κοινωνική κίνηση της χρονικής περιόδου που αφορούν.

Ας θυμηθούμε με την ευκαιρία σε γενικές γραμμές ποιες ήταν αυτές οι μεταβολές και τι συνέπειες είχαν. Κατ' αρχάς, αυτό που μπορούμε να πούμε είναι ότι στην πρώτη περίοδο της μεταπολίτευσης, που χαρακτηρίστηκε από έντονους ταξικούς αγώνες, μπήκε ταφόπλακα με την μικροαστικοποίηση μεγάλου τμήματος της ελληνικής κοινωνίας και την εισβολή του lifestyle στη δεκαετία του '80. Και έτσι μπαίνουμε στην περίοδο που μας αφορά περισσότερο χρονικά, δηλαδή από τα τέλη των 80s μέχρι και σήμερα.

Ένα από τα κύρια αποτελέσματα που είχαν η μικροαστικοποίηση και το lifestyle ήταν η πλήρης αποενοχοποίηση του πλούτου σε κοινωνικό επίπεδο. Το γρήγορο κέρδος έγινε ο σκοπός που αγιάζει τα μέσα και η ιδεολογία του ατομισμού, με απώτερη έκφραση του το "όλοι εναντίων όλων", έγιναν το βαρύ πυροβολικό ρύθμισης των κοινωνικών σχέσεων. Ως εδώ καλά αλλά υπήρχε ένα όχι μικρό κενό. **Για να βγουν γρήγορα φράγκα έπρεπε κάποιιοι να δουλεύουν· για την ακρίβεια κάποιιοι έπρεπε να τον πίνουν.** Το κενό αυτό κάλυψαν τα εκατοντάδες χιλιάδες εργατικά χέρια των βαλκάνιων προλεταρίων που ήρθαν στην Ελλάδα στις αρχές των 90s. Έχοντας ακονίσει τα δόντια της και έτοιμη για το μεγάλο φαγοπότη η ελληνική κοινωνικά κινήθηκε εκθρικά απέναντι στους μετανάστες. Η ρατσιστική στάση και η καθημερινή υποτίμηση ήταν η συνταγή για να μπορέσουν τα μικρά και τα μεγάλα αφεντικά να παράγουν κέρδος.

Οντάς οικονομικά ισχυρή, και έχοντας θέσει τις βάσεις, αρχίζει να έχει φιλόδοξα σχέδια για το εξωτερικό, βλέποντας τα βαλκάνια ως μια παρθένα και ανεκμετάλλευτη πηγή εσόδων. Εταιρείες ελληνικών συμφερόντων επεκτείνουν τη δράση τους στη Μακεδονία και στη Γιουγκοσλαβία, παράλληλα χρονικά, με την ενεργή υποστήριξη της πλειοψηφίας της κοινωνίας, που αντιλαμβανομένη την μέχρι κάποιου σημείου ταυτότητα συμφερόντων με την Σερβία, είχε ταχθεί ανοικτά υπέρ του "αδελφού λαού", στη διάρκεια του γιουγκοσλαβικού εμφυλίου. Και δεν ήταν μονό θέμα κοινωνικής συναίνεσης αλλά και έμπρακτης υποστήριξης παίρνοντας την κατάσταση στα χεριά της και δείχνοντας ποιος είναι το αφεντικό, διοργανώνοντας ογκωδέστατα συλλαλητήρια για το "μακεδονικό" και απειλώντας ακόμα και με στρατιωτική εισβολή στη Μακεδονία αν δεν αλλάξουν την στάση τους για το όνομα. Όλα αυτά λοιπόν, **η αποενοχοποίηση του πλούτου, το κοινωνικό δόγμα του ατομισμού, η υποτίμηση και ο ρατσισμός δεί-**

Και επεισόδια με τηλεοπτική σκηνοθεσία, Βήμα 15/03/2000 Α5

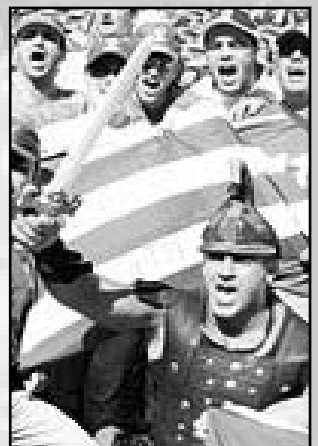
Η κάμερα ζούμαρε στη βερμούδα που ενέδουε ψηλόλιγνα πόδια αγανακτισμένους επενδυτή στα σκαλοπάτια του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Ο αγανακτισμένος πολίτης ωρυόταν έξω από τον ναό ότι οι μεγαλοκαρχαρίες και οι μετοχομάγειροι του πήραν και τα παντελόνια...Οι κάμερες έτριβαν τα χέρια τους...Τότε δόθηκε το σύνθημα για ...μπούκα στην αίθουσα των συναλλαγών αλλά και για κλοιό στην οδό Σοφοκλέους ώστε να αποκλείσουν την κίνηση των οχημάτων και να δώσουν το κλίμα "οδοφραγμάτων" και ιερής αγανάκτησης για την κατηφόρα. Χρειάστηκε να επέμβουν οι ειδικές δυνάμεις της Αστυνομίας για να αποτρέψουν την εισβολή στο Χρηματιστήριο. "Στα όπλα, στα όπλα!", "Αίσχος", "Σημίτη απάτεώνα", "Φράζτε το, θα το κάψουμε" ήταν συνθήματα που ρυθμικά φωνάζονταν.

τα ματ έξω από το χρηματιστήριο, φιλάνε μην γίνουν έκτροπα από τους αγανακτισμένους επενδυτές.

έλληνες σε κλάμπ, κάποιιοι άλλοι πληρώναν την λυπητερή. 90' lifestyle και αίμα

εθνικά μεγαλεία... από τα μακεδονικά συλλαλητήρια. 90' lifestyle και αίμα

χνουν με τον πιο ωμό τρόπο ότι η ελληνική κοινωνία βαδίζει ολόενα και σε πιο ολοκληρωτικά μονοπάτια.

Για να επανέλθουμε στο θέμα μας, το πρώτο πράγμα που μας έμεινε αναφορικά με την στάση της κοινωνίας απέναντι στα σκάνδαλα είναι ότι στα σίγουρα δεν ευσταθούν ιδεολογήματα του στυλ: η κοινωνία είναι παθητικός δεκτής και σταματάει να ασχολείται με ένα σκάνδαλο όταν σταματήσουν να το παίζουν τα μήντια. Αντίθετα, και επειδή δε βλέπουμε την κοινωνία ως κάτι ενιαίο αλλά ως ένα πεδίο σύγκρουσης συμφερόντων, θεωρούμε ότι η εξυπηρέτηση των συμφερόντων των ισχυρότερων-σε δεδομένη χρονική στιγμή- κομματιών της αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της στάσης τους απέναντι στα ζητήματα που τους τίθενται με οποιονδήποτε τρόπο.

Έτσι λοιπόν, αυτό που βλέπουμε και στα τρία παραπάνω παραδείγματα είναι ότι τα ζητήματα που μπήκαν προς συζήτηση σε καμιά περίπτωση δεν ήταν άγνωστα στην ελληνική κοινωνία. Ίσα ίσα, ήταν πράγματα που είχαν τεθεί και επεξεργαστεί επανειλημμένα στο εσωτερικό της σε σημείο που να μην υφίσταται ο παράγοντας έκπληξη, που με τόσο μόχθο προβάλλουν τα μήντια με κάθε ευκαιρία. Και ο λόγος που η κοινωνία σταματάει να ασχολείται με ένα σκάνδαλο, σε καμιά περίπτωση δεν είναι ότι σταματάνε να το παίζουν τα μήντια. Αλλά, πολύ απλά, παίρνει τις αποφάσεις της, το λήγει, και πάει παρακάτω.

Οπότε, αυτό που μπορούμε να πούμε σε γενικές γραμμές ότι ισχύει στα περισσότερα σκάνδαλα είναι ότι αυτά έχουν την μορφή άτυπου δημοψηφίσματος. Άτυπου, γιατί δε γίνεται να τεθούν επίσημα, τα ζητήματα που αυτά θέτουν. Για παράδειγμα, όπως έχουμε πει, δεν γίνεται να βγει το κράτος και να πει "ω πολίτες, θέλετε να αυξηθεί η στρατιωτική θητεία;". Γι' αυτό σκάει το σκάνδαλο με τα 15 των διάσημων, τονίζεται η αξία του στρατού, εκτιμώνται οι αντιδράσεις και αν όλα πάνε καλά προχωράει το θέμα.

Παράλληλα τα ζητήματα που είναι στην καρδιά ενός σκανδαλού τίθενται όταν έρχονται σε συμφωνία με την κοινωνική κίνηση. Αυτό δικαιολογεί και την έλλειψη ουσιαστικών αντιδράσεων σε περιπτώσεις κραυγαλέων σκανδαλών. Γιατί να τα σπάσει κάποιος όταν ουσιαστικά είναι σύμφωνος με τον πυρήνα του θέματος; Και η συμφωνία αυτή επικυρώνεται και κατοχυρώνεται σε κοινωνικό επίπεδο κάθε φορά που ένα σκάνδαλο φεύγει από το επίκεντρο της δημοσιότητας.

Κλικ editorial Νοέμβριος 1999 151 περίοδος β' No. 15

Η κοινή γνώμη ασκεί πολιτική... Μιλάμε για τη μεγαλύτερη αναδιανομή εθνικού εισοδήματος από το 1981 και την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία Ξανά σήμερα, το παιχνίδι μοιράζεται. Η δύναμη φεύγει από την παραοικονομία και πάει στη "λευκή" οικονομία. Αυτή η αλλαγή δεν οφείλεται μόνο στην αλματώδη ανάπτυξη της τεχνολογίας και την επακόλουθη παγκοσμιοποίηση στην Ενωμένη Ευρώπη και την κοινή αγορά, στην κατάρρευση του "κρατισμού" παγκοσμίως. Οφείλεται και στην τεράστια δύναμη αυτής της χώρας, η οποία αφού αποφάσισε να απαλλαγεί από τα δεσμά του παρελθόντος "εκρήγνυται" θεαματικά και καλύπτει σε δυο τρία χρόνια τη διαδρομή για την οποία άλλες χώρες της Δύσης χρειάστηκαν δεκαετίες. Αυτή η οικονομική αλλαγή, που ίσως ο κυριότερος μοχλός της είναι το χρηματιστήριο, θα αλλάξει όλους τους συσχετισμούς δυνάμεων σε οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο. Η Ελλάδα, σε λίγα χρόνια, θα είναι πολύ διαφορετική από ό,τι ξέρουμε. Αν κάποιος νοσταλγούν το "ηρωικό" παρελθόν των προηγούμενων χρόνων και θρηνούν για τα "κακά της παγκοσμιοποίησης" και τον "τζόγο της Σοφοκλέους", εγώ δεν είμαι από αυτούς.

Όσοι σε εποχές κοσμοϊστορικών αλλαγών ονειρεύονται την εποχή του βολέματος στο δημόσιο, της κομματικής ανέλιξης και των φεστιβάλ στο Πεδίο του Άρεως, είναι απλώς οι προνομιούχοι της προηγούμενης περιόδου, που βλέπουν με φόβο τον κόσμο να αλλάζει. Ενωείται ότι δεν έχω καμία αμφιβολία, πως αυτή η αλλαγή σε μια χώρα χωρίς σταθερούς θεσμούς θα έχει και σουρεαλιστικά χαρακτηριστικά. Η κυβέρνηση, που καλώς προσπάθησε να αποθερμάνει τη χρηματιστηριακή υπερβολή, έντρομη θα μοιράζει δάνεια για αγορά μετοχών, μη και καταρρεύσει το σύστημα. Οι εφημερίδες που μήνες τώρα στηλίτευαν την υπερβολική άνοδο του χρηματιστηρίου, στην πρώτη διορθωσούλα του 10% μετά από άνοδο 300%, θρηνούσαν "χάθηκαν τρισεκατομμύρια"! Ναι, τα είχαμε και χθες. Κάποιοι επιχειρηματίες, αντί να δημιουργούν, θα αγοράζουν και θα πουλάνε τις μετοχές τους για να βγάλουν κέρδη. Και οι "επενδυτές" θα αγοράζουν "Μακλάρεν ΑΕ", για να γίνουν δισεκατομμυριούχοι σε δύομισι μέρες.

Υπάρχει αυτός ο κίνδυνος, αντί να γίνει η μεγάλη αλλαγή υπέρ των πιο δραστήριων, πιο παραγωγικών, πιο έξυπνων, να γίνει για άλλη μια φορά υπέρ των πιο καπάτσων. Όμως νομίζω πως όλος αυτός ο κλαυσίγελος του τελευταίου καιρού είναι μόνο η "περιφέρεια" της πραγματικής ιστορίας. Και η πραγματική ιστορία έχει τόσο θετικό δυναμισμό που μας ξεπερνάει. Οι αλλαγές στο κοινωνικό επίπεδο θα μας ξεφάνισουν ακόμα περισσότερο. Το βλέπω ήδη στους ανθρώπους γύρω μου. Αρχίζει να εξαφανίζεται σιγά σιγά εκείνο το παλιό μοντέλο του πολίτη-ανώριμου παιδιού, που περίμενε τα πάντα από το κράτος, το κόμμα, την εξουσία. Που έπασχε από εκείνον τον "παιδισμό" της άβουλης άγνοιας.

Τους τελευταίους μήνες, η ελληνική κοινή γνώμη για πρώτη φορά ασκεί μεγάλη πολιτική. Και την ασκεί μόνη της, σε αντίθετη κατεύθυνση από τη μεγάλη μερίδα των πολιτικών και των Μέσων Ενημέρωσης, που ενώ συνήθως τη διαμόρφωσαν εύκολα, τώρα τρέχουν να την προλάβουν. Μια με τη ρελάνς φιλίας προς τους Τούρκους και μια δεύτερη με τη σαφή προμολόγηση των νέων επιχειρήσεων που μεγαλώνουν και αλλάζουν ριζικά το τοπίο, η ελληνική κοινή γνώμη ψηφίζει αλλαγή. Γρήγορη απομάκρυνση από το μοντέλο των προηγούμενων χρόνων. Και είναι διατεθειμένη να ρισκάρει για αυτή την αλλαγή, ακόμα και με μερικές "φούσκες" της περιφέρειας που θα αποδειχθούν απάτες.

Γιατί έχω την εντύπωση ότι αυτή τη φορά η "κοινή γνώμη" έχει δίκιο, ότι ξέρει τι κάνει; Όσοι βλέπουν μόνο την επιφάνεια, το φολκλόρ των πραγμάτων, δεν μπορούν να καταλάβουν τις βαθύτερες διεργασίες. Τον τελευταίο καιρό, σε όλες τις περιπτώσεις, η πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας δηλώνει ότι δεν είναι διατεθειμένη να μείνει έξω από ανακατανομές που συμβαίνουν μια φορά κάθε 20 χρόνια. Και για αυτό γελάει ειρωνικά με όλους αυτούς που προσπαθούν να τη "σώσουν" για το "καλό της".

Το σκάνδαλο με τα ομόλογα

Την περίοδο που ετοιμαζόταν αυτή η μπροσούρα, άλλο ένα σκάνδαλο ήρθε να ταραξεί την καπιταλιστική ηρεμία, μονοπωλώντας για δύο περίπου μήνες τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, ενώ οι "αποκαλύψεις" συνεχίζονται ακόμη. Αναφερόμαστε, φυσικά, στην υπόθεση του δομημένου ομολόγου των 280.000.000 € που αγόρασε το TEADY και τα άλλα τρία ταμεία. Μια υπόθεση που πολλοί συγκρίνουν με αυτή του Χρηματιστηρίου του 1999 (ίσως λόγω της κοινωνικής διάστασης, αφού αφορά τα χρήματα των εργαζομένων, αλλά και εξαιτίας των τεράστιων ποσών που φαίνεται πως μετακινήθηκαν από τον έναν κουμπαρά στον άλλο) και που αν κάτι την κάνει σημαντική, αυτό σίγουρα δεν είναι η παραίτηση του Τσιτουριδίδη.

Όταν ένα θέμα παραμένει ανοικτό, φαντάζει πιο περίπλοκο από ότι πιθανώς είναι και ειδικά όταν συνοδεύεται από έναν καταϊγισμό καινούριων εννοιών που χρειάζονται αποκωδικοποίηση. Μια αποστολή που αναλαμβάνουν οι "γνώστες" του κάθε αντικειμένου, μην τυχόν και μείνουμε ανενήμερωτοι, ακριβώς, δηλαδή για να μείνουμε. Μια απλή περιγραφή, ωστόσο, του μηχανισμού λειτουργίας των δομημένων ομολόγων για να καταλάβουμε όλοι οι αδαείς περί τίνος πρόκειται, δεν απαντά, και αυτός ακριβώς είναι ο σκοπός, στο γιατί υπάρχει και ποιόν εξυπηρετεί.

Αβεβαιότητες και μυστήρια στον κόσμο των επενδύσεων.

Τα αποθεματικά είναι σίγουρο χρήμα στο θησαυροφυλάκιο του κράτους που μπορεί να εκμεταλλεύεται κατά βούληση. Γιατί μπορεί να ισχύουν ακόμη τυπικοί περιορισμοί, όμως από τη στιγμή που τα κεφάλαια δε δεσμεύονται στο σύνολο τους από την Τράπεζα της Ελλάδας, όπως συνέβαινε παλιότερα, υπάρχουν πολλές δυνατότητες επένδυσης των κεφαλαίων είτε στο χρηματιστήριο είτε στα διάφορα ομόλογα. Έτσι, και το χρήμα κινείται, παράγοντας χρήμα για λογαριασμό των ενδιάμεσων και τελικών αποδεκτών, και το κράτος κλείνει μερικές τρύπες από τον προϋπολογισμό, καταφέροντας με τον τρόπο αυτό να πιάσει τα νούμερα που προβλέπονται για τις οικονομίες της Ε.Ε. Το άδειασμα, όμως, των ταμείων θα μπορούσε να ιδωθεί και ως τμήμα μιας ευρύτερης μεταρρυθμιστικής πολιτικής²⁴ που αφορά στο ασφαλιστικό σύστημα. Ένα crash test για τους νέους ασφαλιστικούς νόμους, με βάση τους οποίους το αναδιανεμητικό σύστημα θα αντικατασταθεί από το αποδοτικό. Θα γίνει, δηλαδή, ο καθένας υπεύθυνος για τις εισφορές του, τις οποίες θα μπορεί άμεσα να τζογάρει, επιδιώκοντας αύξηση της σύνταξής του στους ναούς του χρήματος. Από το 2001, όταν με το νομοσχέδιο Γιαννίτση επιχειρήθηκε, χωρίς αποτέλεσμα, να αλλάξει το ασφαλιστικό, κάθε κυβέρνηση μεταθέτει το "βάρος επίλυσης του προβλήματος" στην επόμενη. Κι αυτό γιατί σε μια χώρα, όπου δεν υπήρξε ποτέ οργανωμένο κοινωνικό κράτος και η μόνη σταθερή παροχή είναι η σύνταξη, το ενδεχόμενο μη συνταξιοδότησης δεν μπορεί να γίνει εύκολα αποδεκτό. **Ό,τι, όμως, δεν περνάει από τον κεντρικό δρόμο μπορεί να περάσει από τον παράδρομο. Κατά συνέπεια, το να παίρνεις τα χρήματα από τα ταμεία και μετά να τα παρουσιάζεις ως ελλειμματικά που πρέπει να "εξυγιανθούν", έχει κάποια "λογική"**²⁵.

Από την άλλη μεριά, όλοι, λιγότερο ή περισσότερο "ειδικοί" απορούν γιατί αναγκάζονται²⁶ τα ασφαλιστικά ταμεία να αγοράζουν δομημένα ομόλογα, να καταφεύγουν, δηλ., σε αβέβαιες ως προς τις αποδόσεις τους επενδύσεις. Αβέβαιες για τα ταμεία, όχι για τις άλλες κρατικές υπηρεσίες ή τους μεσάζοντες. Με δεδομένο ότι το κράτος δεν ενδιαφέρεται παρά για την αξιοποίηση των αποθεματικών προς όφελος των δικών του αναγκών και όχι των διάφορων κοινωνικών ομάδων, το συγκεκριμένο υπερτιμημένο ομόλογο προοριζόταν για την κάλυψη χρέους προερχόμενου από εξοπλιστικά προγράμματα, τα οποία αποτελούν πρώτη προτεραιότητα, σε αντίθεση με την αύξηση στους μισθούς των δασκάλων που "δεν την αντέχει η οικονομία". Η δημόσια εκπαίδευση, άλλωστε, ανήκει στους μη παραγωγικούς τομείς, από τη στιγμή που το προϊόν της, η γνώση, ανεξάρτητα από την ποιότητα, δεν είναι εμπόρευμα, αφού παρέχεται και δεν πωλείται στους μαθητές-πελάτες, όπως στα ιδιωτικά σχολεία ή τα φροντιστήρια. Αυτό δεν επιτρέπει, βέβαια, και την απόσπαση υπεραξίας και γι' αυτό πρέπει να "ρυθμιστεί". Κι αν σήμερα η ενίσχυση των δομών ασφαλείας (στρατός, αστυνομία, δικαιοσύνη) είναι κεντρική επιλογή του καπιταλιστι-

Το περίφημο ομόλογο που εκδόθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2007 από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, κατέληξε μέσω της τράπεζας J.P. Morgan, της Ακρόπολις Χρηματιστηριακής και της North Asset Management στα τέσσερα ασφαλιστικά ταμεία (TEADY, TEAPOKA, ΤΣΕΥΘ, TEAYΦΕ). Η συμφωνία μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων είχε κλείσει από τον Οκτώβριο του 2006, τέσσερις μήνες πριν ακόμα εμφανιστεί το ομόλογο στην αγορά. Των φρονίμων τα παιδιά...

Μετά από δημοσιεύματα στο ΒΗΜΑ και την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ στις 15 Μαρτίου 2007, γίνεται γνωστό ότι το ομόλογο πουλήθηκε στα ταμεία σε τιμές ονομαστικής αξίας, δηλαδή 100%, ενώ άξιζε 85-88. Η J.P Morgan που αγόρασε αρχικά το ομόλογο στα 92,95 (ήδη υπερτιμημένο, αφού δεν άξιζε πάνω από 88). Ήξερε ότι θα βγάλει κέρδος, μιας και τον τελικό πελάτη, τα ταμεία, τον είχε σίγουρο. Αποκαλύψεις επί αποκαλύψεων, κυβερνητικές "δεσμεύσεις", αντιπολιτευτικά παραλήρηματα για πρόωρες εκλογές και ο χορός καλά κρατεί...

Κάποιοι παλιοί γνωστοί...

Ο Ευγένιος Παπαδόπουλος, γραμματέας μέχρι πρότινος του Υπ. Απασχόλησης, φαίνεται να πρωταγωνίστησε στο σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου του 1999 και να συνδεόταν άμεσα με την κατασκευαστική εταιρεία ΑΤΤΙΚΑΤ του Π. Πανούση, υπόθεση που διερευνούσε η "αδιάφορη" Μπουρμπούλια. Το ένοχο αυτό πάρελθόν χρησιμοποιήθηκε ως πρόσχημα για την παραίτηση Τσιτουριδη.

Το Δ.Σ. της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, στις 7 Δεκεμβρίου 1999, αποφάσισε "την επιβολή κυρώσεων στη χρηματιστηριακή εταιρία Midland Παντελάκης για συμμετοχή σε μεθοδεύσεις επί της μετοχής Αλουμίλ Μυλωνάς Α.Ε., μη γνωστοποίηση μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων στις αρχές και παράβαση των αποφάσεων που αφορούν στη συνεργασία χρηματιστηριακής εταιρίας με ΕΛΔΕ

κά αναπτυγμένου κόσμου, ένα κράτος σαν το ελληνικό, το οποίο εκτός από τουρισμό πουλάει και γεωστρατηγική θέση, δε θα μπορούσε παρά να έχει αυξημένα έξοδα. **Με αφορμή το σκάνδαλο, "μάθαμε" ότι αυτού του είδους ο δανεισμός, μέσω ομολόγων, αποτελεί τη συνηθισμένη μέθοδο εξοικονόμησης κεφαλαίων εκ μέρους του κράτους για τις εξοπλιστικές, κρυφές και φανερές, δαπάνες.** Ένας από τους λόγους για τους οποίους έχει επιλεγεί αυτός ο τρόπος φαίνεται να είναι το γεγονός ότι "το Δημόσιο εξαιρεί τα ομόλογα που κατέχονται από τα ασφαλιστικά ταμεία από το δημόσιο χρέος που αναφέρεται στην Eurostat"²⁷. Με μερικές αλχημείες, λοιπόν, οι δείκτες της οικονομίας "ευημερούν" και το χρέος ελαττώνεται.

Η έκδοση ενός ομολόγου υψηλού ρίσκου και η απόφαση η συναλλαγή να μείνει κρυφή, να γίνει, δηλ., έξω από τις οργανωμένες αγορές²⁸, συνεπάγονται και τη μεγιστοποίηση του κέρδους των τραπεζών και των χρηματιστηριακών εταιριών που αγόρασαν και μεταπούλησαν το ομόλογο σε κάποια στιγμή της διαδρομής του. Φανταζόμαστε ότι αν η συγκεκριμένη αγοραπωλησία δεν ήταν μυστική, οι εταιρίες δε θα αποκόμιζαν κέρδη 40.000.000€ μέσα σε λίγα λεπτά. Αυτό, ίσως έδινε μια εξήγηση στο γιατί όλα έγιναν στα κρυφά. Θα ήταν, ωστόσο, μια εξήγηση απλουστευτική, αν αδιαφορούσε για τους πολιτικούς σχεδιασμούς που προβάλλουν από το παρασκήνιο και στους οποίους αναφερθήκαμε παραπάνω. Να το πούμε και αλλιώς. Είναι δύσκολο να δεχτεί κανείς ότι όλο αυτό το κόλπο στήθηκε για να δώσει ο Αλογοσκούφης μερικά εκατομμύρια στους φίλους του τραπεζίτες της J.P. Morgan.

Οι ταξικές επιθέσεις, φυσικά, δεν μπορούν να απαντηθούν με ευκολία και νοσταλγικές αναδρομές σε προηγούμενες καπιταλιστικές περιόδους, όταν "δε γίνονταν αυτά" και τα πράγματα "ήταν πιο ξεκάθαρα". Μέχρι σήμερα, οι αντιδράσεις περιορίζονται στα αναμενόμενα, στην απαίτηση "επιστροφής των κλεμμένων"²⁹ και "επαναφοράς της προηγούμενης ισορροπίας". Κάτι που όλοι γνωρίζουν ότι δεν είναι δυνατό να συμβεί, μιας και το κράτος δεν είναι εδώ για να αποδίξει δικαιοσύνη, αλλά για να δημιουργεί και να εντοπίζει νέες ζώνες προς εκμετάλλευση.

²⁴ Πολιτικές και όχι απλών επιλογών ή μεμονωμένης περίπτωσης κερδοσκοπίας ορισμένων στελεχών. Παρόλες τις προσπάθειες των Αλογοσκούφη και Τσιτουριδη να ριζούν όλες τις ευθύνες στους "άχρηστους επικεφαλής" ή στον ελλιπή έλεγχο από τους συνδικαλιστές, την πλειοψηφία στα διοικητικά συμβούλια όλων των ταμείων και συνεπώς τον τελευταίο λόγο, έχουν οι εκπρόσωποι της κυβέρνησης.

²⁵ Δεν είναι τυχαίο που η ανακοίνωση του επιτρόπου Χ. Αλμούνια για έξοδο της ελληνικής οικονομίας από το πρόγραμμα επιτήρησης παρουσιάστηκε ως άμεσα σχετιζόμενη με την αλλαγή στο ασφαλιστικό.

²⁶ "συνολικά 26 φορές (οι 24 εποπεύονται από το Υπ. Απασχόλησης) έχουν στραφεί μετά το 2005 σε δομημένα προϊόντα." και σε "σύσκεψη, τον περασμένο Σεπτέμβριο, στο Υπουργείο Απασχόλησης, ασκήθηκαν 'διακριτικές' πιέσεις στους διοικητές των ταμείων να προτιμήσουν τα σκανδαλώδη ομόλογα.", Το ΠΟΝΤΙΚΙ, 19 Απριλίου 2007

²⁷ Το ΠΟΝΤΙΚΙ, ό.π.

²⁸ Οι σχετικές με τα ομόλογα αγορές είναι δύο: η Ηλεκτρονική Δευτερογενής Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) που ελέγχεται από την Τράπεζα της Ελλάδας και το Χρηματιστήριο που εποπτεύεται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

²⁹ Μέσα στα πλαίσια του 'ρεαλισμού' η Παπαρήγα ζητάει τα κλεμμένα από το 1950

